Eesti Rohuteadlane

4 · 2012

Ajakiri apteekritele aastast 1926

lk	
2	"Eesto Rohuteadlane" muutuste künnisel
3	*Juhtkiri* - Tulekul on internetiapteek
4 - 7	Tartu Raekoja Apteek 90
8	Valminud on esimene apteegiteenuse kvaliteedijuhis
9 - 10	Farmatseudi õppekavast ja õppe materiaal-tehnilisest baasist
11 - 13	Tänavused lõpetajad
14	Üritusel osalemine võib lõppeda õigusrikkumisega
15 - 16	Laevade ravimitega varustamisest
17 - 20	Apteekrid rohelisel maal - Iirimaal
21 - 27	Apteegimuuseumi sünnist, arengust ja kolimisest
28 - 30	Lennud: 25 aastat ülikooli lõpetamisest
31	Noppeid raja tagant
32	In Memoriam proviisor Illar Lipson

Esikaanel: *Raekoja apteegi ofitsiin 2012.a. Proviisor Maire Häidkind*

Toimetuse kolleegium:
Kaidi Sarv (tegevtoimetaja) , Kai Kimmel,
Marika Saar, Jaak Koppel ja Ain Raal.
Väljaandja:
Eesti Apteekrite Liit, Endla 31 Tallinn, tel 662 0323
info@apteekriteliit.ee www.apteekriteliit.ee

“Eesti Rohuteadlane” muutuste künnisel

Rohuteadlane on oma 85-aastase ajaloo vältel läbi elanud mitmeid muutusi: asutamisi, sulgemisi, üleminekuid... Ka 50 vaikimisaastat. Juba sellest sügisest on ajakirjal ees mitmed uuendused – koos kaasautorite ringi laienemisega lisanduvad ka uued teemad ja väljakutsed.

Nimelt löövad alates käesolevast ajakirjanumbrist lisaks Apteekrite Liidule ajakirja kokkupanekul kaasa meie väärikad farmaatsiaseltsid: Akadeemiline Farmaatsia Selts, Farmaatsia Selts ja Haiglaapteekrite Selts. Loodame ühiselt, et uuenev ajakiri on mitmekülgsem, senisest laiemale lugejaringile huvipakkuvam ja teemarikkam.

Ajakirja 37 ilmumisaasta vältel on tal olnud mitmeid väljaandjaid. Sarnaselt paljudele teistele väljaannetele pidi nõukogude korra saabumisega oma tegevuse lõpetama ka 1926. aastal asutatud rohuteadlaste ajakiri. Koos Elmar Araku, Andres Meose jt mõttekaaslastega taaselustas Ain Raal 1989. aastal ajakirja väljaandmise uuesti, olles kuni 2000. aastani tema peatoimetaja, toimetaja ja viljakas kaasautor. On rõõm tõdeda, et Ain Raal on ajakirja väljaandjate ringis tagasi. Alates 2000. aastast on ajakirja “vedajaks” olnud Apteekrite Liit. Nüüd on taas aeg muutusteks.

Ükski muudatus ei sünni tühjalt kohalt. Selleks on vajalik eellugu, tõuge ja arendus.
Ajakiri on olnud 12 aastat Apteekrite Liidu mure- ja rõõmulaps. Oma ja kõige kallim, vanemate nägu ja tegu! Senise tegevtoimetaja lahkumine sundis otsima uusi võimalusi. Ühe kaastöötajana nägime Farmaatsia Seltsi ja uskusime, et ühine väljaanne on hea mõte. Üks hea mõte andis teise – miks mitte kaasata ka teisi seltse?
On ju Rohuteadlane saanud kuulda nii kiitust kui kriitikat. Senisest rohkem soovitakse lugeda meie haridusasutuste akadeemilisest tegevusest, rohkem võiks olla kliinilise suunitlusega praktilisi teemaarendusi, teemasid mujaltki kui ainult apteegist...
Nüüd on see kõik võimalik ja plaanis.

Juunikuu alguses koguneti EFS suveseminaril ühisele arutelule, kuidas meie väärika farmaatsiaajakirjaga edasi minna. Kokkusaamisel väljapakutud ideed hakkasid idanema ja juba 20. juunil koguneti Paides uuesti ning otsustati panna alus organisatsioonide ühisele väljaandele. Koostöö artiklite planeerimisel algas juba selle aasta sügisest, kuid alates uuest aastast muutub praegune, üksnes Apteekrite Liidu häälekandja, ka Eesti Farmaatsia Seltsi, Eesti Akadeemilise Farmaatsia Seltsi ja Eesti Haiglaapteekrite Liidu ühiseks häälekandjaks.
Läbi selle saavad ajakirja lugejad rohkem tagasisidet väljaandjate ja ka nende liikmete tegevusest. EHS on alates oktoobrinumbrist lubanud alustada kliiniliste probleemide/haigusjuhtude lahendamist, EAFS lühemate teaduskajastuste avaldamist, EFS seltsi ja tema liikmeskonna ettevõtmiste kajastamist, EAL jätkab apteegialaste teemade käsitlemist jne. Ühiselt otsustati (kuigi senisest väiksemas mahus) jätkata isikulugude ja ajalookäsitlustega.
Ka uue toimetuse kolleegiumi moodustavad ühingute esindajad ning igaüks neist panustab jõudumööda ajakirja sisu kujundamisse. Ajakirja väljaandmine ja tehniline ettevalmistamine jääb esialgu endiselt Apteekrite Liidu kanda.

Ajakirja uued kaastöötajad loodavad väga, et muutuv Eesti Rohuteadlane leiab lugejatelt head vastuvõttu ning senisest mitmekülgsemat teemavalikut. Loodame ka, et need, kes senini ajakirja tema väljaandja tõttu ära põlgasid, ei pea paljuks taas uuenenud ajakirja lugejaks hakata.

Kaidi Sarv
ajakirja endine tegevtoimetaja

Tartu Ülikooli Farmaatsia instituut 170

1842. aasta 19. oktoobril kirjutas keiser Nikolai I alla Tartu ülikooli täiendava eelarve, millega loodi iseseisev farmaatsiaprofessuur ja kinnitati rahalised eraldised uuele institutsioonile. Sündinud oli Farmaatsia instituut.
Aastapäevaüritused toimuvad **12. oktoobril 2012**. a. Tartus, Nooruse 1.
Tule ja ole meiega Eesti farmaatsiale tähtsal päeval!
Üritusel osalemine tuleb eelnevalt registreerida e-posti aadressil urve.paaver@ut.ee.
Osavõtumaks (10 EUR, pensionärid ja üliõpilased 5 EUR) tasuda Eesti Akadeemilise Farmaatsia Seltsi arveldusarvele Swedbankis 221030969369 hiljemalt 15. septembriks.
Osalejate arv on piiratud 140 külalisega.
Täpsem info: http://www.med.ut.ee/farmaatsia/170

Farmaatsia instituut

Tulekul on internetiapteek

Kai Kimmel
Paide Apteeker

Suvi on tavaliselt sündmusterohke, kõik head asjad planeeritakse, vähemasti eraelus, suve peale. Suvel tahaks elada rohkem endale ja lähedastele, tööd teeks ka, aga ainult nii palju kui vajalik. Tähtsamad ja suuremad algatused, muudatused tööelus, planeeritakse tavapäraselt sügiseks ja talveks. Paraku ei ole sellel suvel nii läinud.
Eestil ja kõigil teistel EL riikidel tuleb jaanuariks ühineda ühe uue EL võltsimisvastase direktiiviga 2011/62/EL Direktiiv on suunatud võltsravimite legaalsesse müüki sattumise vältimiseks, ning internetimüük (kaugmüük) on üheks suurimaks võltsravimite levitamise kanaliks. Direktiiv rõhutab liikmesriikide endi õigusi tingimuste ja piirangute seadmiseks.
Lühidalt on direktiivi põhisõnum järgmine: ei nähta põhjust käsimüügiravimite kaugmüügi keelamiseks, internetiapteeki võivad avada ainult tegevusluba omavad apteegid, müüa tohib ainult registreeritud ravimeid.
Meile teadaolevalt toimub ravimite riikidevaheline kaugmüük praegu ainult Hollandis.
Eesti on võtnud selles küsimuses väga liberaalse seisukoha, lubada müüki kõik, nii käsimüügi kui ka retseptiravimid.
Sotsiaalministeerium ja ravimiamet ei näe põhjust loobuda retseptiravimite kaugmüügist, viidates meie suurepärasele digiretseptile. Sama meelt on ka kaks suurt ravimihulgifirmat koos oma jaemüügikettidega.
Kaugmüügiapteekide legaliseerimisega oleks täidetud riigi kohustus tagada üleriigiline ravimite kättesaadavus. Direktiiviga ühinemise valguses algatas sotsiaalministeerium laiapõhjalise arutelu muutmaks ravimiseadust. Arutelu on toimunud kolmel päeval paljude osapoolte vahel. Kuidas uus algatus toimima hakkab, pole veel täpselt teada. Arutelude lõppedes sünnib eelnõu, mis läheb ministeeriumitevahelisse kooskõlastusringile ja sealt juba riigikogusse.
Kuna EAL ei ole ülejäänud osapooltega mitmeski küsimuses ühel meelel, esitasime oma seisukohad kirjalikult kõigile ametkondadele ja ümarlauale kutsutuile. Meie seisukohad leiate EAL kodulehelt. Soovitan väga kõigil nendega tutvuda ja ka arvamust avaldada.
Kuna direktiiv ei kohusta retseptiravimite kaugmüüki, peame otstarbekaks seda praegu mitte algatada. Vajaksime selleks pikemat ettevalmistamis- ja analüüsiperioodi.
Leiame, et tegemist on mugavusteenusega, mitte niivõrd vajaliku teenusega.
Sellega ei ole ülejäänud osapooled nõus ning selles valguses on meil järgmine ettepanek. Peame ravimite kaugmüügi legaliseerimisel väga oluliseks apteegiteenuse geodemograafilise põhimõtte säilimist. Üleriigilise ja ilma igasuguste piiranguteta kaugmüügi lubamine mõjutab otseselt väikelinnade ja maa-apteekide toimetulekut.
Vaevalt küll, et maainimesed, kes täna saavad oma retseptiravimid kohalikust apteegist, hakkavad neid tellima interneti teel kodutallu. Mitte see ei tee meid ärevaks. Murelikuks teeb hoopis asjaolu, et umbes 50 väikeapteeki varustavad täna hooldekodude elanikke retseptiravimitega ja see tõsiasi on vägagi määrav nende apteekide eksisteerimiseks.
Ei maksa arvata,et suurketid tekitavad endile internetiapteegi nende üksikute metsataguste taluelanike pärast, silmas peetakse ikkagi suuremaid kogukondi.
Senikaua, kuni riik ei ole leidnud ega rakendanud reaalseid meetmeid väikese tulubaasiga maa-apteekide majandusliku võimekuse suurendamiseks, peame me ainuvõimalikuks kehtestada regionaalsed piirangud kaugmüügi teenusele.
Kui rääkida veel konkurentsitingimustest, siis oleme kettidega võrreldes täiesti ebavõrdsetes olukordades. Esiteks, kaugmüügi teel tellitud ravimite kättetoimetamise osas. Vuravad ju iga päev Magnumi ning Tamro kümned autod ühest Eesti otsast teise. Mis meil pakkuda on: ainult postiteenus või hoopis jalgratas! Teiseks, ravimite hinnapoliitika, me ei suuda võistelda suurte ja vägevate kettide suurepäraste allahindluste ning sooduspakkumistega.
Kui kett tekitab kogu tsunfti peale ühe kaugmüügiapteegi, mis reaalselt pesitsebki hulgilaos, ei jõua need tellitud ravimid üldse mingisse apteeki, vaid vajalik pakk pannakse kokku seal samas laos ja lao auto toimetab selle sihtpunkti oma igapäevase ringiga. Registreeritud internetiapteeki jõuavad ainult arved. Mis see siis muud on, kui mitte retseptiravimite hulgikaubandus?
Tahes tahtmata mõlgub mul mõttes võrdlus maa-apteekide väljasuretamise ja jala tükkhaaval maharaiumise vahel: algul varbad, siis labajalg jne, kuni jõuame täieliku amputatsioonini - siis aga kruvime alla puujala ja korrapealt on kõik probleemid lahendatud!

TARTU RAEKOJA APTEEK JA APTEEKRID LÄBI AEGADE

*Tartu Raekoja apteek on sama vana kui Eesti Vabariik.
Juba 90 aastat on Tartus linnaisade külje all käinud rohtude valmistamine ja müük ikka samades ruumides, kus 25. augustil 1922 avati Tartu Linnaapteek, tollal üks esimesi omavalitsustele kuulunud apteeke Eestis. Rahututest aegadest ja võimuvahetusest hoolimata on tartlased Raekoja apteegist ikka ja alati abi saanud, olgu siis päeval või öösel.*

Tiia Kärner
Raekoja Apteegi juhataja

Tartu Linnaapteegi asutajaks ja esimeseks juhatajaks oli eesti soost proviisor **Rudolf Krause**. Apteek kuulus linna ettevõtete osakonda ja allus otseselt linnapea abile. Esimesse koosseisu kuulus 19 töötajat. Kutsega töötajaid oli 6. Avamise päeval registreeriti 29 retsepti, järgmisel juba 42. Seda apteeki juhtis proviisor R. Krause 15. juulini 1940. a.
Need faktid pärinevad Raekoja apteegi kauaaegse asejuhataja, nüüdseks manalateele läinud Koidula Paasiku ülestähendustest. **Koidula Paasik**, kellele Raekoja apteek oli esimeseks ja ka ainukeseks töökohaks, lõpetas Tartu Ülikooli proviisorina 1947. aastal.
Aasta enne pensionileminekut, 1976. aasta mais, määrati Koidula Paasik apteegi juhatajaks. Tänu temale on Tartu Raekoja apteegi ajalugu hästi dokumenteeritud.

Paasik kirjutab apteegi algusaegadest: „Apteek töötas kahes vahetuses ja öövalves. Iga proviisori kohta oli lubatud üks apteekriõpilane. Kui aga praktiseerida soovijaid oli rohkem, näiteks üliõpilased suvel, pidid need töötama palgata.
Üllatav oli koosseisudes assistentide ja apteekriõpilaste rohkus. Apteegis valmistati ise palju galeenilisi preparaate: tinktuure, siirupeid, salve, kosmeetikat ja isegi hambapastat. Sellest oli tingitud ka laboratooriumi rikkalik sisustus.

Vaade apteegi ofitsiinile 1930. a.
Retseptuuri laua taga: proviisor J.Luht, proviisor A.Rüütli, õpilane O.Kroll, õpilane E.Miina, proviisor R.Krause. Kontrollöri laua taga: proviisor A.Hermann, kassapidaja O.Roose, õpilane A.Lind, proviisor A.Maaroos-Tattar. Assisteerimislaua taga: teenija J.Suvi, proviisor J.Kuik, teenija K.Priks, õpilane L.Blum

Tänapäeva apteekritele on üllatuseks tollase apteegitöö mitmekesisus.
Retseptaar töötas seistes kuus tundi, ka assistendi töölaud võimaldas töötada vaid seistes.
Assistendil olid käeulatuses üksikud seisuanumad, kuid enamik töövahenditest tuli tuua selja taga asuvalt riiulilt, kusjuures kõrgemalt sai vajalikud vahendid kätte vaid redelil ronides.
Assistent tõi seisuanuma töölauale, kaalus vajamineva koguse, viis tagasi, tõi teise jne. Kord aastas oli omavalitsuse apteegis inventuur. See tehti omahindades, eesmärgiga selgitada välja, kas apteek toob linnavalitsusele kasu või töötab kahjumiga. Tavaliselt töötas apteek kasumiga.”

Okupatsiooni ajal oli apteegi nimetuseks Tartu Rae apteek nr 144. Nendel aastatel töötas apteek tagasihoidlikult, nagu see oli igal elualal sõjaperioodil.
ENSV Tervishoiu Rahvakomissariaadi Apteekide Peavalitsuse alluvuses alustas sama apteek taas tööd 26. augustil 1944 nimetusega Tartu linna apteek nr 1. Töötajaid oli 21.
Lühikest aega oli juhatajaks proviisor **Jakob Kuik**, kelle esmaseks ülesandeks oli likvideerida sõjajäljed, komplekteerida personal ja avada apteegi uksed abivajajatele. Koidula Paasik märgib muuhulgas, et kui apteek oli sõjajälgedest enam-vähem korrastatud, läksid apteegi töötajad appi linna taastamistöödele. Sellega teeniti välja

Apteegi esimene koosseis 25.08.1922. a.
I r: kassapidaja E.Tamm, õpilane L.Bluum, kassapidaja O.Roose, õpilane A.Lätte.
II r: õpilane A.Maaroos-Tattar, proviisor J.Krüüner, õpilane M.Daugul, proviisor R.Krause, proviisor A.Hermann, raamatupidaja Tomson.
III r: õpilane E.Valdmann, õpilane H.Klaosson, proviisor O.Anier, proviisor M.Alaots, proviisor J.Koppel, teenijad J.Suvi, K.Priks ja A.Anman.

mitmeid au- ja kiituskirju.
Taastamistööde käigus istutasid tolleaegsed Tartu apteekide töötajad igaüks oma apteegile pärnapuu Kaubahoovi platsi serva Vabaduse puiestee äärde. Need puud seisavad seal tänapäevalgi.
1963. aastal nimetati apteek Raekoja Apteegiks. Raekoja Apteegi juhatajatena on töötanud veel proviisorid Olev Toots, Maila Madise ja Tea-Mai Tammaru

"Vastavalt ajastu nõuetele toimus apteegis 1963–1964 suurem rekonstrueerimine ja ümberehitus," meenutab Koidula Paasik.
Apteek sai linnavalitsuselt juurde mõned ruumid, keldris tehti ümberehitusi, et paremini ja süstematiseeritumalt paigutada ravimite tagavarasid, mis järjest suurenesid. Ofitsiin, assisteerimistuba, köök ja materjaliruum sisustati täiesti uue ja kaasaegse mööbli ning aparatuuriga. Töö oli mahukas ning tuli ära teha igapäevase apteegitöö kõrvalt.
Kollektiiv tuli selle kõige kõrvalt toime ka plaanide täitmisega. Igal aastal töömaht järjest suurenes ja apteegile omistati 1968. aastal I kategooria. Töötajaid oli selleks ajaks juba 52, neist 30 eriharidusega.

Põhiliselt oli Raekoja apteek jaemüügiapteek, varustades Tartu linna ja selle ümbruskonna elanikke. Apteegil oli ka filiaal Tartu sünnitusmaja naistenõuandlas ja müügipunktid Piirissaarel ja Luunjas. Samuti oli Raekoja apteek praktikabaasiks Tartu Riikliku Ülikooli farmaatsiaosakonna üliõpilastele.

Kaupa saadi Tartu apteegilaost kord nädalas – tavaliselt korraga 3 autokoormat, vahel ka rohkem. Hinnakiri sisaldas juba tollal üle 3000 tootenimetuse ja see arv kasvas pidevalt. Tellimused tuli edastada ja pärast kontrollida käsitsi. See oli raske ja mahukas töö. See selgitab ka personali suurt hulka – tollal ei saanud vähemaga lihtsalt hakkama.
Kauba mahalaadimine ja lattu paigutamine oli füüsiliselt raske töö. Terve kelder ja tagaruumid said ravimeid täis, sorteerimine võis vahel võtta kolm päeva kuni nädal. Tellimislehti tuli kirjutada neljas eksemplaris, läbi kopeerpaberi. Kõik käis käsitsi.

Nõukogude aja lõpus oli apteegis 54 töötajat, neist 30 farmatseutilise eriharidusega spetsialisti, ülejäänud abistav personal.
Täna on meie apteegis 14 töötajat, neist 8 on eriharidusega apteekrid, teised osalise koormusega töötav abistav personal.
Ravimite valmistamist on vähemaks jäänud ja tellimused edastatakse nüüd kõik arvuti teel.
Siiski oli omal ajal, hoolimata kauba suurtest kogustest, vajalikest rohtudest pidevalt puudus. Eriti defitsiitseid ravimeid jaotati jaotuskava alusel.

Apteegi kassa 1940. a. Apteegi juhataja proviisor J.Petersoo, kassapidaja O.Luht ja E.Berg, komissarproviisor E.Kannelaud

Esimene juhataja, hr proviisor Rudolf Krause

Apteegi laboratoorium 1924. a
Teenija K.Priks ja proviisor A.Hermann

Assisteerimisruum 1930. a
Õpilane O.Kroon, proviisor A.Rüütli, õpilane A.Lind, kassapidaja O.Roose, proviisor A.Hermann, proviisor R.Krause, proviisor R.Blum, proviisor J.Kuik

Apteegi kollektiiv 25.08.1947. a
I r: K.Priks, M.Tattar, H.Rüütli, E.Tuulemets, J.Luht.
II r: E.Berg, E.Englas, O.Luht, H.Peterson, J.Kuik, L.Blum-Tauts, A.Vint, O.Japlonskaja, M.Maaroos ja J.Suvi.
III r: E.Turb, N.Tihomirova, E.Koort, F.Rätsep, V.Vares, S.Saarse ja E.Meos

Nõukogude ajal oli tavaline, et kaubapäeval seisid inimesed juba ammu enne apteegi avamist järjekorras. See oli kõigest 20 aastat tagasi, kui vatt oli pea kõige defitsiitsem kaup. Ei peagi olema kuigi vana, et neid aegu mäletada. Hügieenisidemeid ju tollal ei kasutatud (õigemini ei olnud neid saada) ja vatti läks naistel ikka vaja. Nii oligi apteekrist sõbranna tõeline õnnistus, samal tasemel poemüüjaga, kellel samuti defitsiitsele kaubale ligipääs oli.

Apteegilaost tulid suured viiekümnekilosed vatipallid, mida jaendajad käsitsi väikesteks poolekilosteks pakkideks jagasid.
Töö oli raske ja aeganõudev, peale selle tekitasid vatitolm ning õhus lendlevad ebemed allergiat, nii et maskid tuli ees hoida.
Kõigest hoolimata ei olnud vatti kunagi nii palju, et kõigile oleks jätkunud.
Defitsiitseid ravimeid oli nõukogude ajal võimalik saada ainult kas hea õnne korral, isiklikult apteekri käest või siis lasta need kellelgi endale välismaalt saata.
Vaid Isamaasõja veteranide fond oli koht, kust ei tohtinud apteeker ka omaenda pereliikmele ravimit võtta. Kõik tuli normide kohaselt veteranidele laiali jagada ja seda kontrolliti rangelt.
Ka kontrolle tuli väärikalt vastu võtta ja kostitada, nagu see tol ajal ikka kombeks oli.

Üks grupp püsikliente olid joodikud. Viin oli suhteliselt kallis ja nii käidi apteegist tinktuure nuiamas. Sai odavalt kätte ja piirituse baasil tehtu ajas häda korral asja ära. Mõni nutikam luiskas iga kord kokku südantlõhestava loo puruhaigest vanatädist, kes kohe hinge heitvat, kui palderjani ei saa. Teine aga tuli ja rääkis otse, mille tarbeks „napsu“ vaja läheb. Apteekid teadsid seda seltskonda nii nimekui nägupidi, nagu praegusel ajal narkomaane teatakse.
Kuid ka sügaval nõukogude ajal ei jäänud inimene päris ilma abita, midagi apteekrid ikka välja nuputasid. Seda aega iseloomustabki ehk kõige paremini pidev kombineerimine ja sobitamine.
Kui vajalikku rohtu ei olnud, siis tuli saata inimese arsti juurde tagasi – ta sai uued retseptid, millest oli siis võimalik õige ravim kokku segada ja inimese tervis ei kannatanud. Alati sai midagi välja mõelda, apteekril tuli lihtsalt leidlik olla.

Omal ajal segati paljud ravimid kokku apteegis kohapeal, seega oli proviisoril tööle tulles umbes 120 retsepti ees ootamas.
Praegu on apteegis valmistatavaid ravimeid vaevalt 4-5 päevas. Päriselt ei kao rohusegamine apteekidest aga kunagi – näiteks päris pisikestele patsientidele ei saa täiskasvanutele mõeldud ravimeid anda, ikka tuleb apteekril õiged annused pulbrit või lahust valmis mõõta ja kaaluda.

Alates 11.11.1991. aastast töötab Raekoja apteegi juhatajana proviisor **Tiia Kärner**.
24. novembril 1993. aastal asus apteek tööle taas Tartu Linna alluvuses. 1994. aastal võeti apteegis kasutusele arvutid.
19. juunil 1998. a. toimus Tartu Linnavalitsuse poolt korraldatud kirjalik enampakkumine Raekoja Apteek ME müügiks. Raekoja apteegi uueks omanikuks sai Parimex Invest OÜ (juhataja M. Mäeots).
Alates 1998. aasta augustist on apteek taas klientide teenistuses 24 tundi ööpäevas.
20.02. 2006. ühines Raekoja Apteek oma emaettevõttega ja tegevust jätkati uue ärinimega Terve Pere Apteek OÜ (juhataja Kadri Tammepuu).

Raekoja Apteegil on täna kaks haruapteeki – üks Tartu Kaubamajas ja teine Riiamäel.
Raekoja Apteek on ka Lõuna-Eesti piirkonna põhiapteek, kuhu kuuluvad Veeriku, Kaubamaja, Riiamäe, Kalda tee, HyperRimi, Lõunakeskuse, Karete ja Kivilinna apteek Tartus ning Elva ja Männilinna apteek Elvas.

Ravimite (üle)küllus iseseisvas Eestis
Nõukogude aja tühje riiuleid ei meenuta Tartu Raekoja apteegis enam miski, valitseb kaubaküllus. Apteek pole enam ammu koht, kust ainult häda korral leevendust otsitakse. Suure turuosa moodustavad nüüd kallis apteegikosmeetika ja kõikvõimalikud muud ilu- ja tervisetooted.
Tänapäeval peab apteek end ise ära majandama, nii nagu iga teinegi ettevõte. Konkurents on tihe.

Apteegi ofitsiin 2012. aastal - proviisor Tiia Kärner ja klienditeenindaja Heidi Kask

Kliendile on see mugav kui ta saab ravimiga samast kohast osta ka seebitüki ja kätekreemi.
Kaubavalik meie apteekides on võrreldes Skandinaaviamaadega isegi liiga rikkalik. Juba ainuüksi ibuprofeeni on Tartu Raekoja apteegis ligi 11 tootjalt.
Tootevalik haigekassa poolt kompenseeritavate ravimite osas vajaks riigi poolt korrastamist. Meie riigis piisaks ühe toimeaine piires lisaks originaalravimile kahest kuni kolmest heast geneerilisest ravimist. Näiteks amlodipiine on Eesti ravimiturul lubatud vähemalt kaheteistkümnelt erinevalt tootjalt. Seda on palju.

Tänapäeval ei ole olemas ravimit, mida poleks võimalik tellida. Kui ikka konkreetset preparaati veel kusagil maailmas toodetakse ja patsient seda hädasti vajab, siis apteek suudab selle muretseda. Arstil tuleb lihtsalt apteegile ravimi kohta vastav taotlus teha. See edastatakse Ravimiametile, kus uuritakse välja, millises maailma punktis ravimit veel toodetakse ja hulgifirma toimetab seejärel ravimi nädala-paari jooksul apteeki.

Apteekriamet on jätkuvalt populaarne
Apteekritöö on igal ajal perspektiivikas olnud. Tänapäeval on aga eneseteostusvõimalusi tublisti juurde tulnud. Lisaks traditsioonilisele apteekritööle, nagu ravimite valmistamine, inimeste nõustamine ja ravimite väljastamine, on proviisoritel ja farmatseutidel võimalus töötada Ravimiametis või ravimiesitlejana, tutvustades uusi preparaate nii arstidele kui ka apteekritele.
Tõelise apteekri peamiseks kutsumuseks on ja jääb soov inimesi aidata – anda abi ja tervisemurele leevendust, nii palju kui vähegi võimalik. Sestap ei söanda Tartu Raekoja apteekrid kogu kollektiiviga pikemaid väljasõitegi teha – apteek peab ju alati avatud olema. Ühepäevaseid süstamatku ja toredaid retki loodusesse on siiski tehtud igal aastal.

Üheks iseseisvusaja märgiks on paraku ka pikenenud ravijärjekorrad. Eriarsti juurde pääsemist tuleb mõnikord nädalate või isegi kuude kaupa oodata.
Seega pole ime, et inimesed oma

Raekoja apteegi juhataja, proviisor Tiia Kärner

hädade ja muredega üha enam apteekri poole pöörduvad – arsti juurde minnakse ikkagi siis kui muud enam üle ei jää.
Mõnikord tuleb inimene apteeki ainult kinnitust saama, et häda tohtri juurde minekuks ikka piisavalt tõsine on. Kergemate vaevuste puhul saab enamasti abi käsimüügist. Tihti aga piisab sellestki, kui apteeker inimese korralikult ära kuulab ja ravimi võimalikud kõrvalmõjud talle arusaadavalt lahti seletab. Tänapäeva stressirohkes ja kiirustavas maailmas on see inimesele väga oluline.

**Apteegi tänane kollektiiv: esireas klienditeenindaja Kai Paide, asejuhataja, proviisor Anneli Piir, juhataja Tiia Kärner, proviisor Maire Häidkind, proviisor Triinu Raag, proviisor Liina Sorga.
Teises reas farmatseut Liia Luik, farmatseut Tiiu Ilves, proviisor Janne Rosental, Anneli Toming, sanitar Karin Lang, Ando Anderson, klienditeenindaja Heidi Kask.**

Valminud on esimene apteegiteenuse kvaliteedijuhis

Kvaliteedijuhise koostamise töögrupi pikk, ligi poolteist aastat väldanud töö, on jõudnud lõpusirgele - peatselt jõuab apteekriteni meie esimene apteegiteenuse kvaliteedijuhis.

Kaidi Sarv
Töögrupi juht

Apteegiteenus on dünaamiline, ajas muutuv ja arenev. Internetiajastu on apteekritelt ja teistelt tervishoiutöötajatelt võtnud absoluutse teadmistemonopoli. Samas on ravimeetodid, ravimid ja nende kasutamine muutunud keerulisemaks kui iganes enne. Ravi üksnes ühe või kahe ravimiga on jäämas minevikku. Apteekri rolliks selles kirjus maailmas on leida lahendusi ravimitega seotud probleemidele ning suunata abivajaja vajadusel edasi õige teenuseosutaja juurde.

Apteegiteenuse sisu, kvaliteedi, selle puudumise või olemuse üle on apteekrite endi keskis arutletud juba kaua. Ja päris ühele arvamusele jõudmine ei olegi väga lihtne. Kui ühele inimesele on oluline saada ravim võimalikult kiirelt ja lihtsalt, siis teine eeldab oma terviseprobleemi sügavamat käsitlust ja erinevate alternatiivide valikuvõimalust. Sama erinevalt suhtuvad apteegiteenuse kvaliteeti sageli ka teenuse osutajad ise.

Ja kuigi juhis on suunatud igale üksikule teenuse osutajale eraldi, kujundavad üldise apteegiteenuse olemuse apteegid kogumis. Siinkohal ei ole oluline mitte iga üksiku apteekri või apteegi panus, vaid üldine tase ning omavaheline koostöö probleemide lahendamisel ja uuenduste kasutuselevõtmisel. Juhiste ja soovituste koostamine ei olnud kerge. Töögrupi koosolekud kujunesid sageli elavateks vaidlusteks ja väitlusteks. Selle tulemusena sai aga kõik juhises kirjapandu hoolikalt kaalutud ja läbiarutatud.

Töögrupp ei olnud väike, pigem tavapärasest arvukam. Töö käigus oli arvamuste paljususel suur väärtus. Juhise koostamise suure töö tegid Andre Vetka, Anne Keero, Anne Viidalepp, Daisy Volmer, Gert Klaasen, Hille Kask, Kadri Tammepuu, Kai Kimmel, Kaidi Sarv, Liivi Allikas, Marit Vaher, Moonika Markov, Ott Laius, Peeter Laas, Piret Uibokand ja Triinu Entsik-Grünberg.

Tänada tuleb ka kõiki neid, kes juhise avaliku arvamusküsitluse ajal märtsis/aprillis oma mõtteid ja seisukohti avaldasid. Tänu ka Eesti Perearstide Seltsile ja Tallinna Tervishoiu Kõrgkoolile väga sisukate täienduste ja ettepanekute eest.

Kuidas edasi

Juhise tekst on elektroonilisel kujul valmis. Töögrupp pidas lisaks elektroonilisele failile otstarbekaks ka juhise trükiversiooni avaldamist. Peatselt on valmimas ligi 50-leheküljeline A5-formaadis raamatuke, mis peaks tee igasse apteeki leidma. Apteekrite Liit ja suuremad apteegipidajad hoolitsevad oma apteekide varustamise eest. Teiste osas tuleb veel sobivaim variant leida.

Juhise eesmärgiks ei ole olla järjekordseks "targaks raamatukeseks" apteekri sahtlis. Juhise eesmärgiks on panna apteekreid enda üle arutlema, jõudma muutusteni seal, kus muutused on vajalikud.

Juba peatselt, eeldatavasti septembris, koguneb juhise koostamise töögrupp taas, et arutada võimalusi esimese apteegiteenuse kvaliteedihindamise läbiviimiseks. Perearstid on sarnast hindamist toimetanud juba mitu korda. Tulemused on olnud head. Miks mitte sama eeskuju järgida meie puhul? Selleks tuleb aga paika panna hindamise täpne ajakava ja hindamiskriteeriumid. Töögrupil on, mida arutada!

Seniks soovime kõikidele apteekritele ja apteegiteenuse kujundajatele head juhisega tutvumist, selle läbiarutamist ning juhises toodu ellurakendamist. Parima apteegiteenuse osutaja kvaliteedimärk on asi, mille suunas tasub püüelda.

Apteegikülastajate ja kutsekaaslaste tunnustus on seda väärt!

Farmatseudi õppekavast ja õppe materiaal-tehnilisest baasist

Käesoleval ajal kehtiv farmatseudi õppekava loodi 1998. aastal ning seda on vastavalt vajadustele täiendatud.
Õppekava on kinnitatud 5. septembri 2002 haridusministri käskkirjaga nr 975.

Lilian Ruuben
Tallinna Tervishoiu Kõrgkool

Sõltuvalt eriala arengust, seadusandluse muudatustest ja ühiskondlikest vajadustest on farmatseudi õppekava olnud pidevas arengus. Õppe mahtu arvestatakse Euroopa ainepunktisüsteemi ainepunktides. Üks ainepunkt vastab 26 tunnile tööle, mille üliõpilane on õppimiseks kulutanud.
Õppeaasta maht on 60 ainepunkti ehk 1560 tundi ühes või teises vormis läbi viidud õppetööd. Õppetöö jaguneb kontaktõppeks (loengud, seminarid, praktika õppekeskkonnas), iseseisvaks õppeks ja praktikaks töökeskkonnas.

Farmatseudi õppekava eesmärk on koolitada rakenduskõrgharidusega spetsialiste - *farmatseute*, kes tunnevad ravimeid ja ravimite valmistamist ning muid meditsiinikaupu ja tervisetooteid ning kelle teadmised ja oskused võimaldavad töötada apteegis, ravimite hulgimüügifirmas ning teistes ravimite, meditsiinikaupade ja tervisetoodete käitlemisega seotud ettevõtetes.

Õppeained on jagatud kümneks mooduliks: keemia, taimeravi, ravimite toime organismile, ravimite valmistamine ja väljastamine, professionaalne areng, uurimus- ja arendustöö metoodika, tervishoiu alused, inimeseõpetus, valikained ja vabaained ning lõputöö/lõpueksam.
Keemia mooduli mahuks on 25 EAP ning selle raames käsitletakse anorgaanilist-, orgaanilist-, analüütilist-, farmatseutilist keemiat ja biokeemiat. Selle mooduli eesmärgiks on kujundada erialaseks tegevuseks vajalik keemiaalaste teadmiste baas, anda ülevaade keemilistest protsessidest organismis ja nende seostest organismi talitlustega, selgitada seoseid raviainete keemilise ehituse ja farmakoloogilise toime vahel.
Taimeravi moodul (15 EAP) kätkeb endas selliseid aineid nagu botaanika, farmakognoosia, fütoteraapia ja loodustooted.
Mooduli eesmärgiks on anda farmatseudile praktiliseks apteegitööks vajalikud teadmised taimeravi alustest ning võimalustest kasutada ravimtaimi ja nendest valmistatud preparaate organismi tugevdamiseks, haiguste raviks ja haiguste profülaktikaks.
Ravimite toime organismile moodul (25 EAP) hõlmab farmakoloogiat, farmakoteraapiat, biofarmaatsiat, veterinaarfarmaatsiat ja toksikoloogiat.
Mooduli eesmärgiks on anda üliõpilasele põhilised teadmised ravimite toimest ja toimemehhanismidest inimese organismis, nende kasutamisest haiguste raviks ja profülaktikaks, ravimite koosmõjust, aga samuti ravimite ja teiste tugevatoimeliste ainete võimalikust toksilisest toimest organismi talitlustele.
Ravimite valmistamise ja väljastamise moodulis (55 EAP) õpitakse ravimite valmistamise tehnoloogiat, farmatseutilist kaubatundmist ja farmaatsiakorraldust.
Selle mooduli koosseisus on ka 38 EAP ulatuses apteegipraktikat.
Mooduli eesmärgiks on anda üliõpilasele põhilised teadmised ravimite toimest ja toimemehhanismidest inimese organismis, nende kasutamisest haiguste raviks ja profülaktikaks, ravimite koosmõjust, aga samuti ravimite ja teiste tugevatoimeliste ainete võimalikust toksilisest toimest organismi talitlustele.
Professionaalne areng (15 EAP) sisaldab meditsiini humanitaariat, ladina keelt ja organisatsiooni käitumist.
Mooduli eesmärgiks on anda teadmised meditsiini humanitaaria valdkonna küsimuste arutamiseks ning põhiteadmised ja –oskused üliõpilaste elukestvaks professionaalseks arenguks.
Uurimis- ja arendustöö metoodikas (15 EAP) õpitakse keeleõpetust (inglise, eesti ja vene keelt) teadustöö aluseid, herbaariumi koostamist ja kursusetöö kirjutamist.
Mooduli eesmärgiks on selgitada tõenduspõhiseid uurimistöö aluseid kasutades erinevaid infoallikaid (sh erialaseid andmebaase), kavandada ja läbi viia rakendusteaduslikke uuringuid ja arendustöid ning väärtustada uurimistöö eetilisi küsimusi.
Tervishoiu alused (5 EAP) kätkeb endas õppeaineid farmatseutiline hool ja elu-ja töökeskkond.
Mooduli eesmärgiks on anda teadmised farmatseutilise hoole alustest, tervise kestvuse tagamisest, toimetulekuvõime arendamisest ja tööga seotud haiguste preventsioonist.

Inimeseõpetuses (10 EAP) õpitakse anatoomiat ja füsioloogiat, patoloogiat ning mikrobioloogia ja geneetika aluseid.
Mooduli eesmärgiks on anda üliõpilasele terviklik loodusteaduslik maailmapilt oma eriala seisukohtadest lähtuvalt, et mõista inimese elutalitust ning mikrobioloogilisi, pärilikkuse ja muutlikkuse protsesse.
Lõputöö/lõpueksam (5 EAP) - alates 2012/13. aastal sisseastunud üliõpilastel on nüüd võimalik valida lõpueksami sooritamise või lõputöö kirjutamise vahel.
See samm loob üliõpilastele võimaluse kasutada oma teadmisi tulevase elukutsega seotud teoreetiliste ja praktiliste ülesannete lahendamisel.

Algavast õppeaastast on õppekavas senisest täpsemalt fikseeritud ka **valikainete** ja **vabaainete** mahud. Valikaineid peavad üliõpilased õppima 6 EAP ulatuses ning need on otseselt seotud tulevase tööga apteegis. Nimelt on need eelkõige suunatud apteegis vajaminevate nõustamisoskuste parendamiseks ja lihvimiseks.
Vabaainete mahuks on 4 EAP ja need loovad võimalused üliõpilase individuaalsete vajaduste ja intellektuaalse huvi realiseerimiseks õppevaldkonna piires.

Farmatseudi õppekava läbimisel üliõpilane:
1. tunneb ravimeid, nende koostist ja ravimite ekstemporaalse valmistamise tehnoloogiaid, oskab hinnata ravimite kvaliteeti organoleptiliselt ning rutiinsete füüsikaliste ja keemiliste meetodite abil;
2. oskab klientidele selgitada ravimite ja ravimtaimede toimeid, kaas- ja kõrvaltoimeid ning kasutamist haiguste raviks ja ennetamiseks;
3. on pädev apteegis tegelema ravimite tellimise, vastuvõtu, valmistamise ja väljastamisega, orienteerub ravimitealases seadusandluses;
4. orienteerub peamistes farmatseuditööd puudutavates erialastes probleemides ja suudab teha ettepanekuid nende lahendamiseks;
5. oskab oma erialases töös kasutada oma pädevuse piires teiste erialade teadmisi ja vajadusel konsulteerib teiste erialade esindajatega;
6. on võimeline eesti- ja inglise keeles erialaga seonduvaid probleeme suuliselt ja kirjalikult selgitama, kasutab erialaseid infotehnoloogilisi vahendeid ja kommunikatsioonimeetodeid;
7. väärtustab kultuuridevahelisi erinevusi, suhtub sallivalt ja võrdselt inimeste erisustesse, juhindub oma töös kutseeetika põhimõtetest;
8. oskab pädevalt kasutada erialaseid infoallikaid ja abimaterjale töös kerkivate probleemide lahendamiseks, mõistab elukestva õppe vajadust, ning hoiab end kursis erialaste arengutega;
9. valdab farmatseudi tööks vajalikke juhtimise, ettevõtluse ja meeskonnatöö aluseid.

Et kaasajastada üliõpilaste praktikakeskkonda kõrgkoolis, esitas õppetool sihtasutuse Archimedes struktuuritoetuse rakendusüksusele meetme „*Rakenduskõrgharidusõppe ja õpetajakoolituse õppeinfrastruktuuri kaasajastamine*“ alameetme „Rakenduskõrgharidusõppe õppeinfrastruktuur“ raames taotluse projekti „**Farmaatsia profiiliga laborite kompleks**“. 2011. aasta detsembris taotlus rahuldati.
See projekt võimaldab ehitada ja sisustada Tallinna õppehoone neljandale korrusele kaasaegse sisustusega farmaatsiaprofiiliga laborite kompleksi, mis sisaldab keemia- ja instrumentaalanalüüsi laboreid, tehnoloogiakeskust „*Apteek*“ ja mikroskoopia laborit.
Uue kompleksi planeerimisel on lähtutud partnerkõrgkoolide õppekavadest ja kogemustest, kus analoogsed laborid on juba edukalt kasutuses.
Senise killustunud ruumide paigutuse asemel luuakse kompaktne kompleks, kuhu on loogilise tervikuna koondatud kõik farmatseudi õppeks vajalik. Kompleks ehitatakse reaalse apteegi mudelina, kus õpitakse ja õpetatakse kõiki apteegitöö etappe (nõustamine, ravimite valmistamine, väljastamine, kvaliteedikontroll, retseptitöötlus jmt). Kompleks vähendab laborite ülalpidamiskulusid - kasutatakse ühtset taristut ning hoiu- ja abiruume.

Keemia- ja instrumentaalanalüüsi laborid on vajalikud raviainete ja -taimede omaduste, koostise ja kvaliteedi õppimiseks, parendades võimalusi kaasaegsete baasteadmiste omandamiseks keemias, mis on aluseks edasisel eriala õppimisel.

Tehnoloogiakeskus „*Apteek*“ koosneb kolmest osast – ravimite valmistamise ruum, steriiliblokk ja ravimite väljastamise ruum.
Tehnoloogiakeskus võimaldab kaasaegseid vahendeid kasutades õppida steriilsete ja mittesteriilsete ravimvormide valmistamist, nomenklatuuri, kliendinõustamist ja retseptitöötlust.
Keskuse väljastamisruum, mis sisuliselt imiteerib apteegi müügisaali, hakkab sisaldama ka salvestusseadmeid, mis võimaldavad senisest paremini õpetada apteegikülastajate nõustamist ja teenindamist läbi probleemõppe.

Seega parenevad kavandatava projekti toel eelkõige üliõpilaste praktilised oskused, so kliendi nõustamine, kaubatundmine, farmaatsiakorraldus, ravimite ja ravimtaimede kvaliteedi kontroll, ravimite valmistamine, apteegitarkvara kasutamine, apteegitöös ette tulevate probleemide ja situatsioonide lahendamine.
Samuti paranevad võimalused juba töötavatele farmatseutidele täiendõppe pakkumiseks - nii nõustamise, kui ka ravimite valmistamise osas.

Uus laborikompleks valmib 2015. aasta oktoobriks.

Värske lend farmatseute

Tallinna Tervishoiu Kõrgkoolist astus 2012. aasta suve hakul tööellu 37 diplomeeritud farmatseuti.

Praegune majanduslik seis Eestis võimaldab kõigil leida endale meelepärase töö. Erinevalt arstide väljavoolust pole põhjust paanikaks. Farmatseute lahkub piiri taha tööle mõni üksik ja ka siis enamasti isikliku elu käänakute tõttu, mitte majanduslikel põhjustel.

Loodetavasti tundub lõpetajail tagantjärele vaadates, et kolm aastat möödusid lennates, kuigi õppetöö ja selle käigus omandatud teadmiste realiseerimine-järeleproovimine praktikas olid kohati ikka väga pingelised. Just käsimüügi- ja retseptuuripraktikad olid aga need, mis meie endiste tudengite silmad särama panid. Kolmanda kursuse algul, kui esimesed "ristsed" apteegis möödas, oli rahulolu lausa silmaga nähtav! Siit alates jäi järgmise praktikani viimane ponnistus, mille raamesse mahtus ka kursusetöö.
Kindlasti saaks iga endise üliõpilase kohta kirjutada paljutki huvitavat, kuid võtan õiguse nimetada siinkohal vaid kõige julgemad – **Gea, Liis ja Katre**. Nad olid mitu kuud Portugalis vahetusüliõpilasteks ning said lisaks kogemuse võõras (keele) keskkonnas hakkamasaamisest. Tänapäeval oodatakse farmatseudilt väga erinevaid teadmisi alates inimese füsioloogiast kuni kreemide sisu analüüsini, rääkimata muidugi ravimite tundmisest. See nõuab aga pidevat ene searengut, ajaga kaasaskäimist, huvi ümbritseva vastu. Kallid lõpetanud, olge heas mõttes uudishimulikud ning säilitage ja arendage endas seda omadust kogu elu!

Merle Kiloman,
TTK farmaatsia õppetooli õppejõud-assistent

Esimene rida, vasakult: *Karmen Tuule, Aliis Nurmsalu, Triine Talve, Riina Sirk, Galina Suhhanova, Alla Hmilevskaja, Kadi Aadna, Tatiana Shkurkina, Darja Ptistõna, Sofja Širjajeva* ***Teine rida, vasakult:*** *Karoliine Eevaste, Jane Narvik, Liis Tereping, Liis Luigelaht, Cerly`n Jõks, Inna Tulp, Helen Mürel, Darja Repkova, Margit Treinberg* ***Kolmas rida, vasakult:*** *Siim-Toomas Sepp, Kalli Kasepõld, Agne Loodus, Ebe-Triin Lõuk, RudolfPõld, Annika Kask, Lauri Baar, Tiiu-Maarja Kink, Aleksei Apalkov, Kerli Vokksepp, Marit Reinold, Gea Komp, Sandra Lukovnikova, Katre Kalamees* ***Pildilt puuduvad:*** *Valentina Kornijevskaja, Ando Randlepp, Margarita Skatškova, Meili Õis*

Lõpetas avatud ülikooli proviisoriõppe III lend

Vabariigi proviisorite pere sai avatud ülikooli kaudu olulise täienduse.

Aastatepikkused õpingud töö kõrvalt kandsid vilja, enamikule osutusid õpingud jõukohasteks. On loomulik, et nendelt suurepäraste hinnete nõudmine oleks üsnagi sündsusetu. Kuid arvestades sellega, et nõuded nii statsionaarsetele üliõpilastele kui ka avatud ülikooli lõpetajatele olid ühesugused, ei saa väga nuriseda.

Mõneski õppeaines olid avatud ülikooli tudengite õpitulemused kas natuke paremad või igatahes võrreldavad statsionaarsete üliõpilaste tulemustega.
Sellele aitasid kindlasti kaasa Tallinna Tervishoiu Kõrgkoolis omandatud teadmised, samuti praktikast saadud kogemused. Varasemaid õpinguid ja töökogemusi arvestatakse ka ülikooli lõpudiplomi saamisel.
Farmaatsia instituudi õppejõudude poolt neile kõigile õnne ja edu!

Juuresolev foto on esimesest koolipäevast 2007. a septembrikuus. Kõik vastsed üliõpilased on rõõmsad ja natuke nooremad. Raskused ja eneseületamised seisid veel ees.

Ühise lõpupildi tegemine osutus võimatuks seetõttu, et kursus lõpetas kahes järgus. Kursuse esimene pool, kes said oma asjadega kiiremini hakkama, lõpetas 2011. a kevadel, teine pool 2012. a kevadel.

Avatud ülikooli proviisoriõppe lõpetajad 2011. a on **Eliis Henrikson, Heret Liinve, Ave Niidu, Merilin Nurk, Anneli Paarasma, Tiina Titma, Gerli Vaino** ja **Catri Valner**.
Avatud ülikooli proviisoriõppe lõpetajad 2012. a on **Helve Aader, Sergei Gordejev, Aino Hoppenstiel, Aile-Ly Mardim, Merle Meola, Svetlana Sementšenko, Olga Sillaots, Sirlin Valgi** ja **Niina Vares**.
Eeloleva õppeaasta septembrikuus formeeritakse soovijate olemasolu korral avatud ülikooli proviisoriõppe IV lend, mis on analoogiliselt eelmistele kavandatud neljaaastase õppeajaga Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli või mõne muu vastava tasemega õppeasutuse lõpetanud farmatseutidele, kes töötavad farmaatsia erialal.
Julget pealehakkamist, noored ja miks mitte ka vanemad kolleegid!

Toivo Hinrikus,
TÜ farmaatsia instituudi dotsent,
avatud ülikooli proviisoriõppe programmijuht

Foto: Kalju Tisler (2007)

Gaudeamus igitur...

***... juvenes dum sumus ...* kõlas saatjaks 19. juunil Alma Mater'i sammaste vahelt lahkuvatele lõpetajatele.**

Tänavu sai rektori professor Alar Karise ja dekaani professor Joel Starkopfi käepigistusega koos farmaatsiamagistri diplomi 23 päevase õppe ja 9 avatud ülikooli (AV) lõpetajat. Et õppida pole kunagi hilja, tõestas kõige veenvamalt proua Helve Aader, kes on üks eakamaid ülikoolilõpetajaid ja ilmselt kõige eakam proviisoriõppe lõpetaja Tartu ülikoolis läbi aegade.

Lõpetanud kursus oli see, kes 2007.a. alustas esimesena õpinguid uue õppekava järgi, mis on küll ravimpreparaadikeskne, kuid rohkem tähelepanu pööratakse meditsiinilistele distsipliinidele. Õppekavasse on lisandunud sellised huvitavad õppeained nagu kliiniline mikrobioloogia, geneetika, kliiniline farmakoloogia, raviainete metabolism, laborimeditsiin ja esmatasandi meditsiin. Lisaks päris uutele õppeainetele on muudetud ka teiste õppeainete mahtu ja sisu ning seega võib öelda, et meie haridus on pidevas muutumises. Mõned põhiteadmised peavad vastu sajandeid, teised muutuvad aastakümnetega, mõne eriala areng toimub suisa aastatega. Kuid polegi ju ülikooliharidus eesmärk mingi portsu valmistõdede selgekssaamine vaid ikka avatud pilgu ning õppimisvõime omandamine. Kuidas tänavu lõpetanud proviisorid oma eriala edasi arendavad, kas nende hulgas on sama suurusjärgu täht nagu näiteks professor Peter Higgs füüsikataevas, kelle ligi 40 aastat tagasi tehtud oletus bosonite olemasolust on tänaseks enam-vähem tõestatud, seda näitab aeg, kuid usun, et kõik lõpetajad on valmis panustama oma osa meie igapäevaelu paremaks toimimiseks, selleks, et abivajajad leiaksid apteegist lahke sõna ja särava naeratusega koos ka ravimi, mis aitab.

Tänavused lõpetajad tähestikulises järjestuses: **Helve Aader** (AV), **Anna Abolinš, Anastassia Garajeva, Sergei Gordejev** (AV), **Maria Gritsak, Aino Hoppenstiel** (AV), **Sofia Hratkevitš, Irina Irõškina, Violetta Ivanova, Katrin Jeeger, Janina Kizilo, Robert Laursoo, Andrus Lehes, Birgit Malmiste, Aile-Ly Mardim** (AV), **Merle Meola** (AV), **Mihhail Nikitin, Laura Orav, Mirja Palo, Jekaterina Peskovskaja, Marili Pokrovski, Liisa Randmäe, Nadežda Ruina, Boris Sagalejev, Svetlana Sementšenko** (AV), **Olga Sillaots** (AV), **Julia Sinkova, Irina Zaharova, Katrin Zirk, Sirlin Valgi** (AV), **Niina Vares** (AV), **Julia Vintsevitš.**

Edu noortele kolleegidele!

Urve Paaver
kursusejuhendaja

Foto: Andres Tennus (2012)

Üritusel osalemine võib lõppeda õigusrikkumisega

Eelmise aasta augustis ja septembris käisid 352 proviisorit ja farmatseuti ravimifirma koolitusreisil Rootsis.
Firma tasus osalejate eest Tallinn-Stockholm-Tallinn laevareisi, toitlustamise laeval ning organiseeris ekskursioonid Stockholmis. Laeval toimus *ca* kahetunnine konverents kus esitleti ka ravimireklaami. Samuti said apteekrid sihtkohas külastada apteeke.

Ravimiameti hinnagul oli ürituse puhul tegemist ravimiseaduse rikkumisega ja firmale määrati rahatrahv.
Ravimiamet leidis, et firma rikkus oma tegevusega ravimiseaduse § 86 lõikes 1 sätestatud keeldu, kuna proviisoritele ja farmatseutidele müügiloa hoidja poolt antud kingitused ja teenused ületasid oluliselt seaduses sätestatud piiri (6.40 €), ulatudes ligikaudu 214 euroni inimese kohta, ning kirjeldatud üritust ei saanud pidada teadusürituseks.
Lisaks rikuti reklaamiseaduse § 3 lõiget 1, kuna ürituse ettekannetest ei olnud üheselt arusaadav, et tegemist on reklaamiga, samuti rikuti ravimiseaduse § 83 lõiget 4 ja § 86 lõikes 6 sätestatud nõudeid.

Rikkumisel on ka teine pool – üritusel osalejad.
Nimelt sätestab ravimiseaduse § 86 lg 1, et ravimi müügiloa hoidjal on keelatud anda ravimi väljakirjutamise õigust omavatele isikutele, proviisoritele ja farmatseutidele ning **neil isikutel on keelatud** ravimi müügiloa hoidjalt või tema esindajalt **vastu võtta** kingitusi ja teenuseid, mille väärtus ületab 6.40 €. Kingitused peavad olema seotud erialase tegevusega ega tohi olla seotud kindla ravimi või kindla tootja ravimite müügi või väljakirjutamisega. Keelatud on igasuguste rahaliste kingituste vastuvõtmine.

Erandiks on ainult teadusasutuste või erialaorganisatsioonide korraldatavatel arstiteaduslikel või farmaatsiaalastel üritustel osalemise toetamine, mille puhul võib toetus seda summat (6.40 €) ületada.
Ka selliseid toetusi tohib jagada ainult avalikustatud tingimustel, mis ei tohi hõlmata kindla ravimi või kindla tootja ravimi müüki või väljakirjutamist, ning andja ja vastuvõtja peavad sõlmima vastavasisulise kirjaliku lepingu, mis välistab ravimite müügi ja väljakirjutamise mõjutamise.
Kõik lepingud, mille alusel proviisorid või farmatseudid saavad rahalisi või mitterahalisi hüvitisi ja mis ei ole seotud Ravimiameti ja meditsiinieetika komitee poolt heaks kiidetud kliinilise uuringuga, on avalik teave.

Seega peaks iga lahke kingi- või koolituspakkumise juures veenduma, et kingi vastuvõtmisega ei rikutaks seadust. Pakutaval peab olema erialane sisu ja eesmärk (näiteks kaubamaja kinkekaardil seda ei ole), samuti ei tohi pakutav olla seotud apteegi müüginäitajatega.

Tahtmata olla üleliia moraliseeriv, tuleb siiski tõdeda, et tasuta üritustest haaratakse sageli meelsasti kinni. Seda suunda toetavad ka tööandjad, kuna tasuta üritused aitavad koolitusraha kokku hoida ja meeldiv meelelahutus kulub kõigile ära. Vanasõna "*Kingitud hobuse suhu ei vaadata*!" siinkohal paraku ei kehti. Kokkuhoitud "koolitusraha" tuleb mõnikord tagantjärele tasuda.

Ravimiameti 2011. aasta reklaamiaruannete kokkuvõte

Käsimüügiravimite reklaamüritusi arstidele/apteekritele korraldati mõnevõrra vähem kui möödunud aastal. Kui 2010. aastal oli 124 üritust, siis 2011. aastal korraldati 114 üritust. Samuti on käsimüügiravimite näidiseid jagatud vähem kui eelnevatel aastatel. 2011. aastal jagati 10 598 näidist, 2010. aastal 16 746 näidist ja 2009. aastal 13 356 käsimüügiravimi näidist.

Ka retseptiravimite reklaamüritusi arstidele/apteekritele nii Eestis kui ka väljaspool Eestit korraldati möödunud aastal vähem kui 2010. aastal. Kui 2010. aastal oli korraldatud ürituste arv 1667, siis 2011. aastal oli vastav number 1486. Langenud on ka jagatud retseptiravimite näidiste arv. Kui 2010. aastal jagati 63 305 retseptiravimi näidist, siis 2011. aastal oli see number 57 588.

Arstidele, proviisoritele, farmatseutidele ning nende ühendustele arstiteaduslikel või farmaatsiaalastel üritustel osalemiseks antud toetuste osakaal on 2010. aastaga võrreldes tõusnud. Kui 2010. aastal toetati nimetatud üritustel osalemist 1 309 048 euroga, siis 2011. aastal oli nimetatud toetuste kogusumma 1 437 413 eurot.
Arstiteaduslike või farmaatsiaalaste ürituste läbiviimist toetati 2011. aastal 559 836 euroga, 2010. aastal 499 938 euroga.

Laevaapteegi varustamine - *millest lähtuda ja mida silmas pidada*

Kaidi Sarv
EAL peaproviisor

Suve hakul küsiti Apteekrite Liidust nõu laevade ravimitega varustamise kohta. Nimelt taheti ühest EAL apteegist osta laeva tarbeks ravimeid ning sooviti, et apteek need väljastaks koos kinnitusega laevaapteegi nõuetele vastavuse kohta. Laeva esindaja näitas ühe teise apteegi väljaantud eesti- ja inglisekeelset dokumenti ja eeldas, et ka see apteek väljastab neile samasuguse. Ilma sertifikaadita ei andvat sadamakapten laeva väljasõiduks luba.

Apteekril, kes tegeles laevateemaga esmakordselt, tekkisid mitmed küsimused: *millised nõuded laevaapteegile kehtivad ning kuidas saab apteek ravimivaru nõuetele vastavust sertifikaadiga kinnitada. Kas apteegil on üldse õigust sellise ametliku sertifikaadi väljastamiseks?*

Pöördusime nõu saamiseks Veeteede Ameti poole. Meie küsimustele jagas lahkelt selgitusi ameti laevade järelevalve osakonna juhataja Marek Rauk

Erinevad laevakategooriad
Ametlikud nõuded meditsiiniabi korraldamiseks laeval ja nõutava meditsiinivarustuse nimekiri on kinnitatud **sotsiaalministri 23.10.2002 määrusega nr 128**. Määruse nõuded kehtivad kõigile Eestis registreeritud laevadele, välja arvatud sõja- ja piirivalvelaevad, väikelaevad, sadamapuksiirid ning lõbusõidulaevad, mida ei kasutata ettevõtluse eesmärgil. Eestis on registris enam kui 150 laeva, neist umbes kakskümmend suuremat. Määruse nõuded ei kehti Eestisse tulevatele välisriikide laevadele ega ka näiteks kohalikele väikelaevadele (kuni 24 m pikad alused mida ei kasutata ettevõtluses, näiteks isiklikud jahid, kaatrid, paadid jm väikealused).

Laevad jaotatakse kolme kategooriasse:
1) A-kategooriasse kuuluvad laevad, mille reisi pikkus või sõidupiirkond ei ole piiratud;
2) B-kategooriasse kuuluvad laevad, mis ei kaugene lähimast sadamast, kust on võimalik saada tervishoiuteenust enam kui 150 meremiili;
3) C-kategooriasse kuuluvad siseveekogudel sõitvad laevad ja kohaliku rannasõidu laevad.

Tervishoiukorraldus laeval
Laeval peab olema tema kategooriale ettenähtud meditsiinivarustus (ravimid ja meditsiiniseadmed). Määruses on toodud täpsed kohustuslike ravimite jt meditsiinitarvete nimekirjad ja kogused. Varustuse normkogus on arvestatud 25-le laevapere liikmele. Kui liikmeid on rohkem, peab ka varustus olema proportsionaalselt suurem.
Laeva meditsiinivarustuse juures peab olema nende täielik nimekiri ja juhendid nende kasutamiseks.
Ravimid peavad olema varustatud pakendi infolehtedega.
Ka Eestis komplekteeritud päästeparvel ja päästepaadis peab olema C-kategooria laeva meditsiinivarustus ja esmaabi andmise juhend.
Laeval, mille laevapere liikmete arv on suurem kui 100 ja mille reis kestab kauem kui 3 ööpäeva, peab olema **arst**.
Teistel laevadel (kus arsti ei ole ette nähtud) annavad meditsiiniabi vastava koolitusega kapten või tema määratud vastava koolitusega laevapere liige (*meditsiiniabi andja*).
Meditsiiniabi andjatele on tagatud ööpäevaringne tasuta meditsiinialane nõustamine

Igal laeval peab peal olema tema kategoorialele ettenähtud meditsiinivarustus

Eestis paiknevast raadiokonsultatsioonikeskusest.
Laeval, mille kogumahutavus on üle 500 ja mille pardal on vähemalt 15 laevapere liiget ning mille reis kestab kauem kui 3 ööpäeva, peab meditsiinivarustuse hoidmiseks ja meditsiiniabi andmiseks olema eraldi **tervishoiuruum**.

Meditsiinivarustuse hoidmine
Ravimeid jm meditsiinivarustust tuleb laeval hoida lukustatud ruumis. Kui laevale on ette nähtud tervsihoiuruum, peab meditsiinivarustust hoidma seal. Ravimeid tuleb hoida originaalpakendis. Iga pakend peab olema loetavalt märgistatud. Pakendil peab olema ravimi kõlblikkusaja lõppemise kuupäev.
A- ja B-kategooria laevadel peab olema termolabiilsete ravimite säilitamiseks vajalikku temperatuuri tagav külmik.

A ja B kategooriasse kuuluvatel laevadel peab olema **ravipäevik** mida peab arst vm meditsiiniabi andja.
Ravipäevikusse tehakse kanne *iga meditsiinivarustuse hanke* kohta. Kanne peab sisaldama üksikasjalikke andmeid hanke kuupäeva ja hangitud meditsiinivarustuse koguse kohta või viidet saatelehele.
Ravipäevikusse tehakse kanne ka *iga väljastatud ravimi kohta*.
Ravipäevikusse märgitakse vähemalt järgmised andmed: kuupäev, ravimit saanud isiku ees- ja perekonnanimi, ravimi nimetus ja kogus, väljastamise põhjus, väljastaja nimi.
Ravipäevikut säilitatakse pärast viimast kannet vähemalt 2 aastat.

Meditsiinivarustuse hankimine ja kontrollimine
Enne iga reisi algust kontrollib arst või meditsiiniabi andja meditsiinivarustuse olukorda ning esitab vajadusel kaptenile taotluse meditsiinivarustuse uuendamiseks või täiendamiseks.
Kõneallolev sotsiaalministri määrus annab apteegile õigusliku aluse kaptenile või tema volitatud isikule taotluse (tellimislehe) alusel retseptiravimite väljastamiseks.
Väiksemate laevade puhul hangib ravimid jt meditsiinivahendid tavaliselt laevapere liige.
Suuremate laevade puhul tegeleb sellega laevavarustusfirma.
Laeval vajaminevad ravimid tellitakse apteegist tellimislehega ning apteek väljastab ravimitele jt kaupadele saatelehe.

Paljudes välisriikides kehtib nõue, et ravimid väljastanud apteek peab kontrollima ka laevaapteegi nõuetele vastavust (kas läheb apteeker ise laeva või tuuakse laeva ravimivaru apteekrile näha). Eestis sellist nõuet ei ole. Eestis kontrollib meditsiinivarustust Veeteede Amet üks kord aastas, laeva kodusadamas.

Samas võib ka Eestis laeva omanik tellida laevaapteegi ülevaatuse mõnelt apteekrilt.
Kontrolli käigus hinnatakse:
1) kas on olemas selle kategooria laevale ettenähtud koguses meditsiinivarustus;
2) kas meditsiinivarustuse kõlblikkusaegadest on kinni peetud;
3) kas meditsiinivarustus on nõuetekohaselt märgistatud;
4) kas meditsiinivarustust hoitakse ja hooldatakse nõuetekohaselt.
Tegemist on tasulise teenusega ning kontrolli tulemuste (ehk meditsiinivarustuse nõuetele vastavuse kohta) vormistatakse akt ning apteeker saab välja anda ka meditsiinivarustuse nõuetekohasuse tunnistuse (sertifikaadi).
Sellel dokumendil ametlikult kindlaksmääratud vormi ei ole ehk iga kontrollija võib selle vormistada ise. Kontrollija peab kontrollimise kohta kande tegema ka ravipäevikusse.

Kokkuvõtteks
Sotsiaalministri määrus nr 128 määrab kindlaks nõuded Eestis registreeritud laevade meditsiinivarustusele (sh ravimitele).
Ravimid tellitakse apteegist tellimislehe alusel. Laeva kapten või tema volitatud isik on siinkohal võrdsustatud arstiga (ehk saab tellida ka nimekirjas olevaid retseptiravimeid).
Apteekritel laevaapteegi kontrollikohustus puudub. Samas võib seda laevaomaniku soovi korral ka teha ning anda välja meditsiinivarustuse nõuetele vastavuse tõendeid.

APTEEKRID rohelisel maal - Iirimaal

Eesti Apteekrite Liidu tavapärane õppe-kultuurireis toimus sel suvel 07.07.2012-14.07.2012 Iirimaale.

Eks vist igaühel ole oma ettekujutus Iirimaast. Minul oli see ettekujutus äärmiselt napp - iiri luuletaja Yeats; kirjanikud Wilde, Shaw, Beckett; iiri muusika ning vaimustav, ülikiire rahvatants *riil*. Muidugi oli veel iiri kohv, mida joonud olin ja mis vägagi hea maitses, teadsin ka, et õlu ning viski pidid Iirimaal olema parimad.

Vahetult enne reisi lugesin läbi Mike Groninini „Iirimaa ajaloo“ ja olin masenduses - tundus, et mida me kurdame, on veelgi keerukama ja kannatusterohkema ajalooga maid ja rahvaid kui meie väike Eesti. Iirimaal on tulnud pidevalt võidelda oma olemasolu eest, eelkõige oma võimuka naabri Inglismaaga – sõjad, sisetülid, näljahädad, kodude mahajämine väljarändamine kõikidesse maailmakaartesse, eelkõige Ameerikasse. Kohutav näljahäda aastatel 1845 kuni 1848, mil suri enam kui 1 miljonit ja välja rändas 2,5 miljonit.

07. juulil kell 01.00 sai apteekrite 44 - liikmeline reisiseltskond Germalo Reiside tiiva all Tallinna lennujaamas kokku ja tee Iirimaa poole võis alata.

Saabume **Liverpooli** laupäeva varahommikul, jahe ja vihmane Inglismaa, rõõmustas ja julgustas vaid kohtumine Heigoga, kes meid lennujaamas ootas ja vastu võttis.

Suur sadamalinn, tänavad varahommikuselt tühjad, mõned majad korras, mõned õudselt räämas. Heigo juhib tähelepanu

Meie reisiseltskond Bowersckort aedade trepil

iirlaste majadele, mis igaüks ise värvi, kui mitte maja siis vähemalt uks! Kiirustame Iiri mere poole. Läbi Põhja-Walesi, kus peatume korraks **Chesteris** ja keskaegses **Conwy** linnakeses, Inglismaalt Holyheadi sadamast lahkume Irish Ferry laevaga ja maabume kahe tunni pärast Dublinis – Iiri Vabariigi pealinnas. Uudistamist küllaga: esimesed kirkavärvilised majad oma punaste-siniste-roheliste ustega ja et ka Iirimaal on liiklus vasakpoolne, on seegi esialgu väga harjumatu.

Rõõmustame, et meil on iirlasest bussijuht – oleme igasuguste ootamatuste vastu kindlustatud. Heigo hoiatab, et siin on veel meile harjumatuid asju, mõõtühikud toll, jalg, miil ja unts, pint ja temperatuur Fahrenheitides.

Iirlaste värvilised majad

Dublinis on linnaekskursioon: Dublini loss, Kristuse katedraal püha Patricku katedraal, raekoda, O`Conneli-nimeline peatänav ja Trinity kolledž, Iirimaa vanim ja prestiižseim ülikool. Sealses raamatukogus hoitakse muide varakeskaegse Euroopa üht vanimat säilinud raamatut, kuulsat „Book of Kells“, see on käsitsi kirjutatud ja illustreeritud 9. sajandist pärit ladinakeelne palveraamat.

Edasi jätkus meie Iirimaa-ringsõit lõunasse, läände ja põhja üha maalilisemaid looduspaiku pidi.

Mõned märksõnad meie marsruudist.
Powerscourti aiad – meeletul territooriumil (54 ruutkilomeetril) paiknev mõis. Park ja mitmes stiilis aiad (roosiaed, jaapani aed, inglise aed jpt sisaldavad tiike, purskkaeve, sillakesi, kujukesi ning isegi lemmikloomade surnuaeda) katavad sellest 20 hektarit.

Maaliline **Kerry ring (180km)**, kus sõidetakse ainult ühte pidi, sest üleval mägedes lähevad teed nii kitsaks. Vapustavalt ilusad, kohati lausa vahemerelised vaated, väikesed saared, mäed, neemed, kohati paistmas kaljude vahelt Atlandi ookean.

Väikelinnad/külad: Kildare, Adare (maalilisemad vaated), **Castelmaine** (veedame öö), **Killorglin, Tralee** (teater), **Glenbeigh** (turbaküla),

Caitlin (lambakoerad- karjased), **Caherceven** (OĆonnelli kirik), **Waterville, Sneem** on ilusad, hoolitsetud ja puhtad. Erksavärvilised majad (uksed tingimata teist värvi!), lopsakad lillekastid, käsitsi maalitud sildid.
Gledalough iidse kloostriaia nõiduslikud varemed kitsas metsaga kaetud orus**.** Erak Püha Kevin pani siinsele kloostrile aluse 6. sajandil. 34 meetri kõrgune ümartorn, kus varjuti vaenlase eest, surnuaial sajandite vanused hauakivid.
Kildare linnas Püha Biritta klooster 5. sajandist, selle lähedal heas korras iidne ümartorn ja 19.saj.ehitatud katedraal.
Killorglini linnas peetakse augustis tormilist paganlikku üritust Puck Fairi , valitakse kuningas Sokk.
Tralees vaatame Blasketi saarele pühendatud rahvuslikku tantsuetendust „Oilea`n“, rannarahva ühte hoidmisest, kodust lahkumise kurbusest.

Paremal: Romantiline Kylemore Abbey Loss
All: Belfast olümpia lainel

Limericki linn Shannoni jõe ja tõusuvee liitumiskohas on kindlustanud talle pika ja vägivaldse ajaloo aga meie korraldame võistluse, kes teeb parima limeriki - võidab Piia:

Ei ole meid Germalo
kõrbesse toond,
siin meri ja järved ning
jõed ja ka sood.
Ma kurvastan, et
nii palju siin vett-
kuid ikka on kuiv mu trikoo“.

Bunratty keskaegne loss ja suur vabaõhumuuseum, kus saab pildi iirlaste elust-olust möödunud sajanditel: lisaks vanadele elamutele võib sisse astuda postkontorisse, koolimajja, arstipunkti, kirikusse, pudi-padi poodi, piltniku juurde või pagaritöökotta. Eriti tore oligi just see, et vanaaegne küla oli elama pandud, kõikjal toimetasid ajastukohastes rõivastes töötajad: pagariemand sõtkus tainast, fotograaf tegi pilti, konstaabel jälgis korda, taluhoonete juures peeti loomi ja kasvas köögivili jne.

Palmid (draakonipuud) – ei usu, aga oma silmaga nähtud, paljudes Iiri aedades ja linnatänavail kasvavad palmid – tänu Golfi hoovusele. Ja **rododendronid** kasvavad neil lausa võsana ja fuksiad puudena!

Burreni kuumaastik - lamedad pragudest lõigatud kiviplaadid näivad elutuina, kuid tegelikult on see pragudes elutsevate väikeste loomade, lindude ja liblikate maa. Ka inimasustus on siin ammune, mida tõestavad rohked kindlustused ja kivikalmed.

Galway - lääneprovintsi tähtsaim linn-sadam, kuurort, kultuurikeskus - hiilgeajal moodustasid siinsed 14 perekonda omamoodi keskaegse valitseva maffia.
Kuulsad **Moheri kaljud** kõrguvad 200 m üle Atlandi ookeani pinna.

Dramaatilised Moheri Kaljud

Võimas ja lummav vaatepilt: lamedad kaljud, all möllamas vahune ookean.

Taevas alles paistab päike ja kümne minuti pärast on taevas tinahall. Õppisime reisi jooksul selgeks, et vihma võib tulla selgest taevast ja ähvardav tumesinine äikesepilv ei pruugi üldse sadu tähendada. (Iirimaal muide ei pidavat kunagi äikest olema, vikerkaari oli küll, vahel koguni kaks korraga).

Meil vedas ilmaga tõeliselt: päike paistis täpselt siis, kui vaja, ja vihma sadas just siis, kui olime bussis. Iirlased ise ilma ei kiru, öeldes, et kõrtsis pole kunagi sadanud.

Connemara maakond pakub taas hingematvaid vaateid:

ojakesed, järvekesed, mäed, rabad, kiviaiad, lambad, lehmad. Kusjuures Iirimaa lambad näevad hoopis teistsugused välja kui meil: nad on väiksemad ja pikemate jalgadega. Kuna lambad on täielikul vabapidamisel ja on aasta ringi väljas, siis on omanikud teinud lammaste eristamiseks nende selgadele punaseid või siniseid värvilaike. Mägede vahel looklevad kitsad kiviaedadest piiratud teed ja kiviaiad ulatuvad vahel lausa mägede tippudeni välja.

Maalilise järve kaldal asuvat **Kylemore Abbeyt** peetakse üheks Iirimaa ilusamaks vaateks. **Ulster, Põhja-Iirimaa pealinn Belfast**. Pommiplahvatused, arveteõiendamised on nõudnud üle 3000 inimelu. Ühed tahavad ühineda Iiri Vabariigiga, teised pooldavad Inglismaa koosseisu jäämist. Praegu kehtib vaherahu. Muidugi on säärane

tegevus jätnud jälje linnapildile: vaenulikke linnaosasid eraldab kõrge müür, elamud on olnud ümbritsetud okastraati mähitud teravate otstega kõrgete varbtaradega, kaupluste vaateaknad on trellitatud, uksed kindlustatud raudkatetega…
Belfastis on palju töötuid, mis omakorda suurendab sotsiaalseid pingeid. Siin asub laevaehitustehas, kus ehitati Titanic (vastav monumentki on linnas). Kuigi linnas on ka ilusaid paiku, on üldmulje siiski kõle.

Ballintoy laht ja rippsild Carrick-a-Rede kaljude vahel: võrratud vaated võtavad hinge kinni ka kõige tuimemal. Smaragdrohelised mäeküljed, ookeani murduvad järsud graniitkaljud, rohelised saaretupsud…

Iiri silmapaistvaim loodusnähtus- **Gigantide pankrannik**, on oma võimsuses igati nime vääriline. Vaimusilmas võib siin tõesti vägilasi toimetamas ette kujutada. 60 miljonit aastat tagasi on siin kujunenud hämmastav kristallide kogum, mis moodustavad orelivilesid ja muid põneva kujuga pinnavorme.

Guinnessi õlletehase ekskursioon on igale turistile Iirimaal loomulikult kohustuslik. Guinnessi pruulikoja asutas 1759. aastal Arthur Guinness ja praegu toodetakse märjukest üle 7 miljoni pudeli päevas. Saame teada -Guinnessi õlle tavapärasest veidi mõrkjam maitse tuleneb eriliselt röstitud odrast. Ekskursioon õlletehases maksab 15 eurot,

Vasakul: Carrig-a-rede rippsild
All: Gigantide pankrannik

mille eest saab katuseterrassil hiljem ka pindi Guinnessi. Et Guinness tunduks magusam ja mahedam, joovad naised seda tihtipeale mustasõstra-siirupiga. (Hiljem proovisime järele – maitseb hea!) Muidugi on muuseumis müügil ohtras koguses õlleteemalisi suveniire: rannaplätudest alustades ja saunalinademütside-särkidega lõpetades. Tutvust Guinnessiga jätkasime õhtul pubis, millede poolest on Iirimaa eriti kuulus. Dublini südames, läbi linna voolava Liffey jõe kaldal asub Temple Bari nimeline linnaosa, mille kitsastel tänavatel on pubi pubis kinni. Meie veetsime õhtu **Arlingtoni hotelli hiigelpubis**, kus eri korrustel võis nautida iiri muusikat ja tantsu. Haarav esitus pani pubi rahva vaimustusest käsi plaksutama ja kaasa laulma.

Tagasi Liverpooli läbi Põhja-Walesi. Ühispilt Angelsey saarel asuvas Euroopa pikima kohanimega (58 tähte!) külakeses ! Saabumine Liverpooli sattus reede õhtule ja olime väga rahul, kui Heigo viis meid jalutuskäigule, et tutvuda eluga kuulsal Matthew Streetil – pubisid-klubisid-baare täis tänaval, kust sai alguse The Beatlesi tähelend ja kus paljud baarid on biitlitega seotud. See koht lihtsalt tuli oma silmaga üle vaadata.

Lisaks imelisele Iirimaa loodusele tegid meie reisi meeldejäävaks loomulikult eelkõige erakordselt meeldivad reisikaaslased: alati heatujulised ja rõõmsameelsed, optimistlikud ja naeruhimulised ning tegutsemistahet täis. Ja muidugi erudeeritud ning asjatundlik giid Heigo, samuti osavad ja meeldivad bussijuhid Iirimaalt, reisisaatja Kert, kes meid alati hoolsalt kokku luges ja finantsid korras hoidis.
Muide, aastad tagasi teatas majandusajakiri The Economist, et Iirimaa on planeedil Maa parim koht elamiseks.
Kuulus „Oo, Danny Boy“ laul kõlab minu kõrvus edasi…

Kaunist suve jätku soovides ja uusi reise oodates
*Teie **Pilvi Liiv***

APTEEGITEENUSEST IIRIMAAL

Kai Kimmel

Meid võttis vastu Iirimaa Farmaatsia Ühing ehk lühendatult IPU. Organisatsioon alustas tegevust 1973. a. Ta esindab nii apteegi omanikke - proviisoreid kui kõiki apteekreid, füüsilisi isikuid. Organisatsiooni kuuluvad ka ketiapteekide töötajad. Avalikkuse ees esindab apteekreid just see organisatsioon. Meid võttis vastu Pamela Logan Apteegiteenuste juhataja.

Organisatsiooni põhifunktsioonid on: *Läbirääkimiste pidamine valitsusega, poliitiline töö, kaasarääkimine seaduseloomes, koolituste organiseerimine, ravimite sõnastiku väljaandmine ja ajakirja väljaandmine*

Iirimaal on 1568 apteeki, 1374 omanikeks on apteekrid, ühe apteegi omanikke on 846, on olemas veel apteekritele kuuluvad ketid, need ühendavad endas ülejäänud apteeke. Kokkuvõttes võib ütelda, et **88 % apteekidest** kuulub proviisoritele ja ainult 12 % apteekidest on kettide käes. Keskmiselt 70 % käibest moodustavad retseptiravimid, 13 % käsimüügiravimid ja 17 % kõik muu. Erandiks on Alliance Boots apteegid, milles 80 % käibest moodustab kõik muu ja 20 % ravimid.

Veel mõningaid keskmisi näitajaid: *külastuste arv päevas 162 inimest apteegi kohta; apteegi külastuste arv kasvab hüppeliselt alates 65-ndast eluaastast; kasum aastas apteegi kohta 49000 €; kuupalk proviisoril algab 2500 €; müüdud retseptiravimite kogumaksumusest 80 % langeb riigi õlgadele.*
30 % Iirimaa elanikest on nn. ravikaart. See antakse neile inimestele ja peredele, kes elavad Iirimaa mõistes vaeselt. Selle kaardi omanikel on ravimid kõik tasuta, samuti on nad vabastatud arsti visiiditasust. Keskklassi kuuluval kodanikul tuleb arstivisiidi eest maksta 50-60 €. Ravimikulud ühe elaniku kohta on tõusuteel, sest diabeeti, astmasse, südamevereringe haigustesse haigestumine aina kasvab.
Ravimi hinna määravad tootjad koos riigipoolse läbirääkijaga. Uus regulatsioon on tulemas, kui hind läheb liiga alla, pole tootja enam huvitatud Iirimaa turust. Apteegid võivad ravimeid hankida otse tootjalt, iseasi, kui palju seda praegu kasutatakse, aga trend on tõusuteel.

Uued suunad apteegi valdkonnas
Alates 2011 a. on gripi vastu vaktsineerimine antud apteekrite pädevusse. Inimesed on sellega väga rahul. Kui seni pidi kodanik maksma arstivisiidi eest 50 €, plus vaktsiini maksumus, plus süstimistasu s.o. 80 €, siis apteegis vaktsineerimine maksab 30 €. Apteekrit peetakse pädevaks otsustama, kas inimene on piisavalt terve, et vaktsiineerimine läbi viia.Teiseks muudatuseks on see, et hädaabipillide müük usaldati apteekritele ilma arstivisiidita ja ilma retseptita. Koostamisel on retseptiravimite nimekiri, mis apteekrite arvates võiksid olla käsimüügis.

Täiendavatest teenustest, mida apteekrid osutavad
Apteekides (mitte kõigis) on võimalik määrata vererõhku, üldkolesterooli, veresuhkrut, osutatakse nn. tervisejälgimise teenust. Kõik need teenused on tasulised, makstes 30-40 €. Käivad aktiivsed läbirääkimised, et nende rahastamise võtaks enda kanda riik, ravikaardi omanikel osutatakse seda teenust juba praegu riigi kulul.
Extemporaalsete ravimite valmistamine on väga kulukas, aega- ja resurssinõudev tegevus. Et saada õigust ravimite valmistamiseks, tuleb kõigepealt investeerida. Sellepärast on ravimeid valmistavaid apteeke vähe.

Elanikkonna hulgas läbiviidud uuring (2012) näitas, et 95 % küsitletuist usaldab apteekrit, 75 % vastanuist leiab, et apteegiteenus on mugav. 79 % et teenus on kvaliteetne, 51 % meeldib ravimite ja kauba valik, 92 % sooviks, et riik maksaks tervisejälgimise jm. apteegis osutatavad teenused välja, 88 % pooldab geneeriliste ravimite olemasolu ja 81 % elanikest tunneb heameelt, et vaktsineerida saab apteegis.

Haridus
Iirimaal on kolm kõrgkooli, kus saab õppida apteekriks. Aastas lõpetab umbes 200 uut spetsialisti. Õppetöö vältab 4 aastat, millele lisandub 1 aasta praktikat apteegis, tehases, haiglaapteegis. On võimalik õppida ülikoolis 5 aastat, sel juhul omandatakse magistrikraad. Igas apteegis peab olema reaalselt kohal apteegi lahtioleku ajal meie mõistes proviisor.

Apteekide külastus
Bussitäis Eesti proviisoreid jagunes neljaks grupiks. Iga grupp külastas kolme erinevat apteeki Dublinis. Seega saime ülevaate 12 Iirimaa apteegi elust-olust. Kolmest külastatavast apteegist kaks olid proviisorite omad, üks kuulus mingisse kaubandusketti.

Mis meile ei meeldinud
Kindlasti ei meeldinud supermarketi apteek, kus kõige muu hulgas oli väike nurgake eraldatud ka ravimitele. Harjumatu oli vaadata, et apteegitöötajad ei kandnud mingisugustki ühist vormiriietust, enamasti olid nad kõik riietatud musta.

Mis meeldis
Tore, et kuskil on riik, kus väärtustatakse maaelu. Kuna maa ei ole rahvast tühjaks jooksnud, tänu väiketalupidamisele, ei ole probleemi ka maa-apteekide jätkusuutlikkusega.

Farmaatsiamuuseumi kolimisest

Jaak Koppel

26. mail toimus Eesti Farmaatsia Seltsi farmaatsiaajaloo kollektsiooni kolimine.
Seni Tallinnas Pelgulinna apteegi keldris ja Apteekrite Liidus hoiul olnud esemed ja raamatukogu toodi üle Tartusse.

Eelmisel aastal valitud EFS-i uue juhatuse üheks esimeseks ülesandeks oli Seltsi farmaatsia-ajaloo kollektsioonile sobiva hoiukoha leidmine.
Selleks leiti sobivad ruumid Tartus korporatsioonile Fraternitas Liviensis kuuluvasse majja.

On tähelepanuväärne, et korp Fraternitas Liviensis tegutses aastatel 1918-1925 farmaatsia-eriala meeskorporatsioonina ja sinna kuulus enamus meesproviisoreid enne II maailmasõda (sh farmaatsia professorid Nikolai Veiderpass ja Johannes

Kohe algab museaalide teekond Tartu poole
Foto: Anita Gailan

Jaak Koppelil võtsid koormad naha märjaks
Foto: Ain Raal

Nii see toimus.
Foto: Anita Gailan

Kirjandus Eesti Apteekrite Liidu ruumides oma aega ootamas. *Foto: Anita Gailan*

Tammeorg, farmaatsiadoktorid Hugo Salasoo ja Waldemar Madis, Rohuteadlaste Koja esimees Karl Jürison, TRÜ dots. Boris Luik ja mõnda aega isegi kirjanik Oskar Luts).
Nii, et igati väärikas koht farmaatsia ajalooga seotud eksponaatide hoidmiseks ja eksponeerimiseks.
Uutes ruumides on olemas hoidla ning ka mõningased võimalused kollektsiooni väljapanekuks.

Toivo Soosaar: laadimine algas taskulambi valgel
Foto: Anita Gailan

Töö algas laupäeva hommikul Tallinnast, kus esmalt laaditi autodele kastid raamatutega ning seejärel seati koormasse mitmesugune apteegivanavara.

Eksponaadid Pelgulinna apteegi keldrist välja pääsemist ootamas. *Foto: Anita Gailan*

Anita Gailan sai koormast priiks.
Foto: Ain Raal

Ravimite hulgimüügifirma Tamro ulatas Seltsile lahkelt oma abikäe ja eraldas kolimise läbiviimiseks kaks kaubikut.

Usinad abilised. *Foto Anita Gailan*

Autod jõudsid Tartusse kella kaheks päeval. Samal ajal toimusid Tartus jalgratta tänavasõidu võistlused, mistõttu tuli kolimisautod suunata läbi liiklussulu. Õnneks laabus kõik kenasti ja asjade mahalaadimine ning uude hoiukohta paigutamine võis alata.

Tõsine tegu oli kivist uhmrite ja droogipresside tõstmisega, mida tuli sõna otseses mõttes teha mitme mehega. Aktsioon lõppes kella viie paiku õhtul.
Ees ootab kollektsiooni inventeerimine ja eksponeerimine.

Eesti Farmaatsia Seltsi uus asukoht Tartus Jakobi 52 (Seltsi aknad on teise korruse 2 akent paremal)
Foto: Jaak Koppel

Esialgu kastid tolmust puhtaks, lahtipakkimine ja muu seisavad alles ees
Foto: Ain Raal

Eesti Farmaatsia Selts tänab ravimite hulgimüüjat Tamro ja kolimisel osalenud vabatahtlikke ning Seltsi liikmeid abi eest.

Pärast kolimist *korp!* Fraternitas Liviensise konvendis
Foto: Ain Raal

Heino Gustavson

Apteegimuuseumi sünni eellugu, tekkimine, algperiood

Ma ei mäleta, kes mul soovitas minna 14. oktoobril 1965 „Eesti Energia“ saali, kus toimus Eesti NSV farmatseutide XII konverents.
Igatahes ei olnud ajendiks mitte ettekanded, vaid just välja pandud esemed meie apteekide ajaloost.

Käisin, vaatasin - päris huvitavad asjad olid: trükised, vist üks vana kaal, pudeleid, signatuure.
Siiski vist tuli mul seal ka midagi rääkida,sest sirvides 1965. aasta märkmikku, leian sealt sissekanded: 8. oktoober „Apt. konver.“ ja 11. oktoober „Apt. ajal. materj.“
Ilmselt tähendavad need vajadust mingisuguseks ettevalmistuseks.

Nii või teisiti, kuid 1966. aasta algul helistas mulle proviisor Johannes Koitmets ning tegi ettepaneku olla asutatava muuseumi ajalookonsultandiks. Olin nõus, sest pisitasa tegelesin Tallinna meditsiiniajalooga. Tollal olin selles väikeses aktiivgrupis kolmas, sest koos J. Koitmetsaga tegeles eksponaatide kogumisega proviisor Mari Soolo. Mõlemad olid käinud ringi Tallinna apteekides, üht-teist leidnud. Kraam toodi Tõnismäe apteeki (nr 1), kus trükiste jaoks olid konsultanditoas kappides mõned riiulid, esemelisi väärtusi hoiti lahti pakkimatult keldris.

Esimese kaugema ekspeditsiooni võtsime ette kahekesi, J. Koitmets ja mina, ühel 1967. aasta varasuvisel päeval.

Rong viis meid Haapsallu, kus vaatasime läbi sealse vana apteegi varad, avastasime erakordselt palju huvitavat, selekteerisime ja pakkisime. Mõni aeg hiljem olime jälle kahekesi sõidus, seekord Märjamaale. Sealtki oli midagi leida. Kohaletoodu registreerisid J. Koitmets ja M. Soolo. Kuid et ruumi oli Tõnismäel vähe, tuli tahes-tahtmata mõned suuremad esemed maha jätta, ainsaks garantiiks nende säilitamisel apteegijuhataja suusõnaline lubadus neid hoida ja kaitsta, kuni saabub aeg...
Paraku ei olnud selles suhtes alati õnne. Näiteks kadusid Keila apteegi pööningult suurepärased puidust ja niinest sarjad (sõelad), mida oli kasutatud ravimtaimede töötlemisel; Viljandist ei suudetud enam leida kõrvale pandud trükiseid; Kihelkonnas oli ära põletatud mitu kasti vanaaegseid signatuure /.../.

Halba olid teinud ka oma aja kohta üliagarad apteegitöötajad, kelle korraldusel „vana rämps“ oli minema visatud /.../. Sääraseid asju ei saa nimetada teisiti kui nõmedusest tingitud kahjurluseks, mis praeguste arusaamadega kuidagi ei sobi. J. Koitmetsa tervis ei lubanud enam pärast eelnimetatud kahte ekspeditsiooni sõite ette võtta. Ammugi ei saanud kaasas käia M. Soolo. Nii liikusingi edaspidi üksi või perekonnaga, oma autoga ringi /.../. Leitu pakkisime sisse, asetasime auto pagasiruumi ja esimene peatus Tallinnas oli Tõnismäe apteegi ees. Seal tõstsime kraami „muuseumituppa“, kirjutasime kastidele leiukoha ja –aja, järgmisel päeval hakkasid J. Koitmets ja M. Soolo asju lahti pakkima ja registreerima /.../.

Loomulikult on nii mõneski apteegis teist, kolmandat ja rohkemgi korda käidud. Põhjuseks on olnud veelkord panipaikadesse vaadata jne. /.../ Ajapikku J. Koitmetsa tervis halvenes veelgi ja ta oli sunnitud üha enam koju jääma. Tõnismäele tuli appi üks teine meesproviisor, kellega M. Soolo aga läbi ei saanud /.../. Seepeale lahkus halva tervise tõttu ka M. Soolo.
Kunagisest algkolmikust oli alles jäänud vaid allakirjutanu, kes nende sõnadega oma väheütlevad mälestused ka lõpetab.

Käsikirja „Heino Gustavsoni andmed: Apteegimuuseumi sünni eellugu, tekkimine, algperiood. 1985.“ originaali säilitatakse Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukogu (Rävala pst. 10) TLÜAR Baltika kogus, kohaviit Msc K1-478. Masinkirjakoopiat saab kasutada koha peal.

Teel farmaatsia-muuseumi poole

Ain Raal

Teadaolevalt* pärineb meie vanim farmaatsia-alane eksposit-sioon aastast 1912, mil Paide apteeker proviisor Oskar Brache annetas Järvamaa Muististe Säilitamise Seltsile 18. sajandil valmistatud apteegisisustuse. Praegu on see eksponeeritud Paides Järvamaa Muuseumis Lembitu pargis (Lembitu 5). Omaaegse mööbliga on sisustatud ühe toa nurk, mis osaliselt kujutab 18. sajandi apteeki.

Farmaatsia ajalooalaste eksponaatide säilitamise ja näituste korraldamisega tegeleb läbi aegade Tartu Ülikooli ajaloo muuseum. Peamiselt tänu dotsent Tullio Ilometsa entusiastlikule tegevusele on muuseumi hoidlatesse mahutatud farmaatsia instituudi omaaegsetest ruumidest ja keemialaboritest saadud soliidne kogu ajaloolisi säilikuid, millest osa on nüüdseks hoiul Vanas anatoomikumis.
Viimase suurema annetuse ülikooli muuseumile – professor Georg Dragendorffi eestvõttel loodud kiinapuukoorte kollektsiooni – tegi instituut 2005. a seoses Jakobi tänavalt Nooruse tänavale kolimisega. Farmaatsia instituudis säilitatakse drooginäidiseid, mille kollektsioonile on alus pandud 19. sajandil. See mitmest tuhandest säilikust koosnev kogu on unikaalne ka rahvusvahelises kontekstis.

Üleriigilise apteegimuuseumi loomise idee tekkis Eesti Apteekrite Seltsil 1921. aastal, mil ajakirjas Pharmacia avaldati üleskutse vastava ekspositsiooni kogumiseks. Paraku jäid vastukajad sellele nõrgaks ning muuseum asutamata.

Kolm aastat hiljem, 1924. a nõudis Tervishoiu Peavalitsus kõikidelt apteekidelt ajaloolise õiendi koostamist oma varade kohta ja selle saatmist riigiasutusele.
Viimane sõjaeelne viide apteegimuuseumile pärineb Pharmacia 1932. a maikuu numbist, milles ilmutatud teate kohaselt sai Eesti Apteekrite Selts oma käsutusse ruumid Tallinnas aadressil Pikk 33, kuhu loodeti paigutada seni laekunud säilikud – peamiselt trükised ja üksikud 19. sajandi algusest pärinevad retseptuurraamatud jm.
Järgnesid pikk vaikus ja keerulised ajad.

Alles 1960.ndail aastail hakkas muuseumi rajamise mõte taas liikuma: tegevusse lülitus Eesti NSV Farmatseutide Teadusliku Seltsi ajaloohuviliste ringkond eesotsas proviisor Johannes Koitmetsaga.
Aktiivrühm esitas seltsi liikmetele üleskutse lähetada rajatava apteegimuuseumi – nii seda tookord nimetati – tarbeks ajaloolise väärtusega esemeid, fotosid, dokumente, trükiseid jms.
Üleskutse andis mõningaid positiivseid tagajärgi, mis võimaldas Eesti NSV farmatseutide 12. konverentsi ajaks 14. oktoobril 1965 üles seada väikese, kuid huvitava väljapaneku.
Heino Gustavsoni arvates tuleb just seda kuupäeva lugeda meie apteegimuuseumi asutamispäevaks. Selle hälli juures seisjatena nimetab ta proviisoreid J. Koitmetsa ja Mari Soolot.

Ajavahemikus 1969-1972 käis muuseumiaktiiv läbi alljärgnevad apteegid:

Harju rajoonis: Raasiku, Jõelähtme, Keila, Nissi, Harju-Risti, Vasalemma, Paldiski, Kose, Kehra, Loksa, Kuusalu ja Aegviidu.

Haapsalu rajoonis: Haapsalu nr. 32 ja 33, Kihelkonna, Martna, Lääne-Risti, Kullamaa, Lihula, Karuse.

Hiiumaa rajoonis: Käina, Kärdla, Kõrgessaare.

Kingissepa rajoonis: Kingissepa nr. 49 ja 50, Mustjala, Orissaare, Muhu-Liiva, Leisi, Valjala.

Kohtla-Järve piirkonnas: Jõhvi, Iisaku, Toila, K.-Järve nr. 29 ja 193.

Paide rajoonis: Ambla, Türi, Paide, Koeru, Järva-Jaani.

Pärnu rajoonis: Pärnu nr. 89, 90, 91, 92, Audru-Liiva, Varbla, Mihkli, Sindi, Surju, Tõstamaa, Jaagupi, Vändra, Kergu, Tori, Kilingi-Nõmme, Häädemeeste, Tali.

Rakvere rajoonis: Tapa, Võsu, Rakvere nr. 57 ja 58, kunda, Haljala, Viitna, Kadrina, Väike-Maarja, Viru-Nigula.

Rapla rajoonis: Hageri, Märjamaa, Rapla, Kohila, Juuru, Velise, Kivi-Vigala.

Viljandi rajoonis: Abja, Mõisaküla, Halliste, Karksi-Nuia, Tuhalaane, Viljandi nr. 111, 112 ja 114, Paistu, Suure-Kõpu, Tänassilma, Võhma, Kolga-Jaani, Kärstna ja Suislepa.

Tartu rajoonis: Tartus nr. 137, 138, 139, 140, 141 ja 142, Võnnu, Elva, Nõo, Kambja, Puhja, Rannu, Rõngu.

Jõgeva rajoonis: Põltsamaa, Jõgeva, Laiuse, Palamuse, Maarja.

Põlva rajoonis: Põlva, Ahja, Räpina, Leevi, Värska.

Valga rajoonis: Valga, Tõrva, Otepää, Puka.

Võru rajoonis: Võru Vana apteek, Rõuge, Osula, Antsla, Varstu, Vastseliina, Misso.

Tallinna apteekidest on läbi vaadatud nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 15, 17, 18 ja 192.

1967. a moodustati Farmatseutide Teadusliku Seltsi Ajaloo Sektsioon, kusjuures H.Gustavsonist sai aasta varem muuseumi ajalookonsultant, kes tegeles ajavahemikul 1967-1972 aktiivselt apteekidest farmaatsia alase vanavara kogumisega.
Lähemalt on sellest tegevusest juttu Gustavsoni käsikirjalistes mälestustes*.

Kuuekümnendate aastate lõpus saatis Apteekide Peavalitsus apteegijuhatajatele ringkirjalise korralduse koguda ja kirja panna museaalse väärtusega leiud apteegimuuseumi tarbeks. See ametkondlik käsk andis samuti mõningaid positiivseid tulemusi, mistõttu Tõnismäe apteegis (toona apteek nr 1) asunud nn *apteegituba* jäi säilikutele kitsaks.
1973. a saadi kasvavate kogude paigutamiseks fondihoidla, mis asus pikka aega Tallinnas Sõpruse puiesteel Liivatee apteegis (toona apteek nr 215), osa kinnisest ekspositsioonist paigutati Raeapteegi keldrisse.

Oma ajaloo talletamisele mõtlesid ka teised Asklepiose õpilased.
1968. a välja antud EKP Keskkomitee ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusega soovitati ajavahemikul 1971-1975 Vabariikliku Sanitaarharidusmaja juurde rajada tervishoiumuuseum.
See mõte sai teoks 1980. a. Samal aasta 31. veebruarist kuni 1. juunini oli tervishoiumuuseumis välja pandud ekspositsioon nimetusega „*Valik apteegimuuseumi eksponaate*.“

Korduvalt oli jutuks farmaatsiaalaste eksponaatide üleviimine ühtsesse tervishoiumuuseumi, kuid siiski otsustati, et apteegimuuseum tegutseb tervishoiumuuseumi filiaalina, kusjuures selle eksponaadid viiakse pärast ruumide rekonstueerimist Raeapteeki.
Nii see siiski, vähemalt täies mahus, ei läinud.
Hiljuti oma esmamainimise 590. aastapäeva tähistanud Raeapteek tegutseb praegu sisuliselt apteek-muuseumina ja teeb Silja Pihelgase juhtimisel farmaatsia ajaloo jäädvustamisel ja tutvustamisel tublit tööd. Maailmas unikaalsesse apteeki on praeguseks deponeeritud 138 säilikut.

Aadressil Sõpruse pst 211 tegutsenud fondihoidla koondas säilikud 25,9 m2 suurusesse ruumi. Ametlikult oli tegemist Eesti NSV Farmatseutide Teadusliku Seltsi ajalookogu fondihoidlaga, mille „Isetegevusliku muuseumi passist“ selgub institutsiooni ametlik nimetus – Eesti NSV Apteegimuuseum. Selle Teaduslik Nõukogu koosnes kaheksast liikmest: ENSV Liha- ja Piimatööstuse Ministeeriumi KTB sektsiooni juhataja *Heino Gustavson*, proviisor-pensionär *Helga Kangro*, Kontrollanalüüsi Kesklaboratooriumi metoodik-organisaator *Igor Podolski*, apteek nr. 8 proviisor *Ester Randmets*, apteek nr. 215 proviisor *Leonilla Savi*, Kontrollanalüüsi Kesklaboratooriumi laborant *Laine Sooraud*, proviisor-pensionär *Armilde Tomingas* ja apteek nr. 215 juhataja *Riina Tsengov*. Muuseumi juhatajaks oli proviisor L. Savi.

Kuigi tegemist oli kinnise ekspositsiooniga, külastas muuseumi ajavahemikul 1980-1983 aastas 234-384 inimest. Muuseumisäilikuid on laenatud filmistuudiole Tallinnfilm võtete tegemiseks.
1983. a seisuga oli fondihoidlas kokku 2225 säilikut, millest suurema osa moodustasid raamatud, esemed, fotod ja dokumendid.
1984. aastal koostasin farmaatsiatudengina apteegimuuseumi teemal kursusetöö. Sellesse sai paigutatud järgnev tabel ning antud ülevaade säilikutest.

Tabelist nähtub, et kõige suurem hüpe fondiühikute arvus toimus 1981. aastaks. Lugejat paneb ehk imestama relvade nimetamine, kuid selline säilikute liigitamine on omane kõikidele muuseumidele.

Liik	1980	1981	1982	1983
Esemed	272	583	592	603
Fotod	127	163	192	319
Negatiivid	-	-	-	-
Kunstiteosed	5	5	5	5
Relvad	-	-	-	-
Dokumendid	-	44	88	100
Raamatud	774	997	1173	1203
Loodus	-	-	5	5
Kokku	**1178**	**1792**	**2055**	**2225**

Apteegimuuseumi põhifondi suurus säilikute liikidena aastatel 1980-1983

Muuseumi ühe väärtuslikuma eksponaadina nimetas Leonilla Savi tinast mensuuri mahuga 6 untsi. Vanimad puidust seisuanumad pärinevad 18. saj esimesest veerandist, hilisemad portselan- ja fajansseisupurgid on esindatud nüüdisajani.
Presside arengust annab ülevaate 18. saj lõpul kasutusele võetud kruvipressid – rauast käsipress ja hilisemad diferentsiaalpressid. 1833. a võeti galeenilises farmaatsias kasutusele perkolaatorid, neistki on muuseumis mõningane valik.
Uhmritest loetakse silmapaistvaimaks 18. sajandil kasutusel olnud massiivset kiviuhmrit.
Peale nimetatu kuulub fondikogudesse mitmeid rauast, pronksist, metallisulamitest ja keraamilisi uhmreid.
Loodusloolistest fondidest talletatakse herbaariume ja droogide näidiseid kõikidest maailmajagudest.

Raamatute hulka kuuluvad eesti, vene, ladina, saksa ja teistes keeltes avaldatud teaduslikud teosed, mis on olnud aluseks farmaatsiateaduse kujunemisele või peegeldavad selle momendiseisu. Rariteediks on Würtenbergi linna ravimite raamat, mida peeti läbi aegade parimaks farmatseutiliste teadmiste kogumiks. Eksponaatide hulgas on esindatud peamised omaaegsed farmatseutilise sisuga ajakirjad, sealhulgas esimene selletaoline ajakiri Venemaal – *Pharmazeutische Zeitschrift für Russland*, mis ilmus G. Dragendorffi eestvedamisel esmakordselt 1862. a.
Kogus leidub ka farmaatsia alaseid manuaale: need on trükised (või käsikirjad), mis on koostatud enne 1869. a. Ravimite annused on nendes Nürnbergi meditsinaal-kaaluühikutes.
Dokumentatsioonimaterjali väärtuslikeima varamu hulka kuuluvad signatuurid. Senini peeti vanimaks Raeapteegi signatuuri aastast 1884, kuid 1981. a juunis leidsid H. Gustavson ja tema abilised Lihulast Tallinna mnt. 4 pööningult suure hulga signatuure ja muid dokumente. Väärtuslikemaks leiuks oli Lihula apteegi päritoluga signatuur, mis kannab aastaarvu 1850.

Olulisi muudatusi, kahjuks mitte just positiivseid, tõi muuseumi käekäiku Eesti taasiseseisvumine. Koos apteekide erastamisega algas nende ülalpidamiskulude optimeerimine; apteegid privatiseeriti erinevatel aegadel, hiljem lisandus nende müümine apteegikettidele. Seetõttu tuli hakata 1994. a museaalseid varasid Liivatee apteegist ümber kolima paikadesse, kus nende hoidmine veel otseselt lisakulusid kaasa ei toonud.
Üheks selliseks kujunes kuni esemete Tartusse transportimiseni (2012. a mais) Pelgulinna apteek (Ädala 1). Selle vastavad ruumid kuulusid küll juba mõnda aega Tallinna linnaga seotud ettevõttele, kuid keldri vastu õnneks kellelgi huvi ei tekkinud. Nii kolitigi suuremad ja raskemad esemed Pelgulinna apteegi keldrisse, uue ajutise kodu Mustamäe apteegi (Ehitajate tee 27) keldris leidsid peamiselt raamatud ja ajakirjad, osa väiksemamahulisi esemeid nagu seisupurgid, uhmrid ja muu viidi Tõnismäe apteegi keldrisse (Tõnismägi 5). Ent mõne aja pärast tekkis vajadus vabastada Tõnismäe apteegi ruumid, mistõttu seal säilitatud varad viidi samuti Pelgulinna apteeki, hiljem rändasid samasse ka Mustamäe apteegis peatunud eksponaadid.

Et Pelgulinna apteegi keldri niisked ruumid ei sobinud kirjanduse säilitamiseks, viidi need Apteekrite Liidu ruumidesse (Endla 31). Pelgulinna niisked ruumid ei olnud tegelikult sobilikud ka teiste ajalooliste eksponaatide säilitamiseks, kuid rohkem valikuid toona polnud.

Eriti kiireks läks hallitama kippuvate signatuuridega. Selle väärtusliku kollektsiooni võttis 2012. a alguses enda hoole alla Eesti Farmaatsia Seltsi esimees proviisor Jaak Koppel. Firma KBM Pharma ruumides säilitatud signatuuride kogu on tänavu kevadel digiteerinud proviisoriõppe esmakursuslased Arle Kõrkjas ja Evar Raid. Tulevikus on plaanis see elektrooniline kollektsioon kättesaadavaks teha internetis Eesti Farmaatsia Seltsi kodulehe kaudu.

26. mail vedasid kaks Tamro kaubabussi Tartusse suurema osa omaaegse apteegimuuseumi säilikutest, mis paigutati Eesti Farmaatsia Seltsi ruumidesse (Jakobi 52). Kolimisest on põhjalikumalt lugeda juuresolevas kirjutises. Lisaks Raeapteeki deponeeritud säilikutele (138) talletatakse 14 eset Tallinnas Marja apteegis (Mustamäe tee 45). Apteekrite Liidu ruumides on hoiul 20. sajandi esimesel poolel valmistatud sahtlite ja kellaga kapp, mis pärineb 1974. a Nõmme apteegist (Mai 4).
Teine kapikomplekt, mis saadi Paldiski mnt apteegist ja mida 1990.ndatel säilitati Ravimiameti pööningul, on endale koha leidnud Pelgulinna apteegis.
Plaanis on sellegi ümber paigutamine tulevase farmaatsiamuuseumi ruumidesse Tartus.
Eesti on senini ainus Balti riik, millel puudub ühtsete ruumidega ja avalikult eksponeeritavate säilikutega farmaatsiamuuseum.
Oleme olnud oma farmaatsiamuuseumi poole teel lubamatult kaua aega.

Ülevaade on kirjutatud tuginedes Anita Gailani, Heino Gustavsoni, Tiina Järve, Jaak Koppeli, Ester Randmetsa, Kaidi Sarve ja Ülle Valneri kirjalikele või suulistele andmetele.

*Heino Gustavsoni andmed: Apteegimuuseumi sünni eellugu, tekkimine, algperiood. 1985. Käsikiri: http://tallinn.ester.ee/record=b1896854*est

Meie kursuse lugu
- 25 aastat ülikooli lõpetamisest

Jälgisin 1981. aastal Tartus maiparaadi. Vaatasin sinistes teklites mööduvaid üliõpilasi ja mõtlesin: aasta pärast marsin ka mina siin nende hulgas! See soov oli kindel. Aga mida õppima minna, oli väga segane. Mäletan end lehitsemas TRÜ brośüüri õpetatavate erialade kohta. Lugesin sealt esimest korda sõna farmaatsia. Nii juhuslik oli minu erialavalik – aga sellegipoolest olen väga rahul.

Sellel kevadel möödus meie kursuse lõpetamisest 25 aastat. Ja alustamisest järelikult 30 aastat! Aga aja ja vanuse mõiste õnneks aastate jooksul muutub. Meenub keskkooliaegne füüsika praktikant, noor naine, kes ei olnud ilmselt vanem kui 22. Ta näitas meile tunnis mingit katset ja mäletan oma mõtet, et tal on nii vanad käed, et ta on juba nii vana!
Tänasel päeval läheneme me 50. eluaastatele ja see on täiesti tore (olgu see lohtuseks noortele)!

Meie kursus 50 noore inimesega alustas 1982. aasta sügisel. Kursuse juhendajaks Peep Veski (kellele me vist olemegi jäänud ainukeseks).
Algus oli uhke, sest ülikool tähistas oma 350. aastapäeva. Aga omavahel tutvusime me põhjalikumalt kusagil Valga kandis kolhoosi kartulikombainil. Enne, kui vaimu harima lubati, saadeti esmakursuslased kuuks ajaks maale tööle .

Tegelikult oli see kuu kolhoosis väga tore, sai palju tööd ja nalja. Viimaste hulka kuulusid kummalisel moel ka majaperenaise ema peied, kuhu meid kõiki kutsuti. Seisime seal nõutult ümber kirstu ja krõbistasime küpsiseid kui perenaine ütles: no ema, kui sa nüüd näeksid kui palju noori su ümber seisab, keeraksid küll teise külje. Ja kohe pärast seda: no noored, teeme nüüd midagi lõbusamat ka!

Kadri Rebane (Kukk) meenutab, et kohe esimesel õhtul kolhoosis tuli mõte midagi ühiselt organiseerida. Teeks soovikontserdi? Küsisime igaühelt tema nime ja seda, mida ta tahab soovikontserdil näha või kuulda. Soove jagus seinast seina. Hiljem tuli välja, et igaüks pidi ise oma soovitud pala ette kandma. Algul oldi häbelikud ja tagasihoidlikud, kuid õhtu edenedes selgus, et talente on kuhjaga. Saime omavahel tuttavaks.

Ülikooli juubel peetud ja kartul sorteeritud, alustasime (üli) kooliteega. Nagu Piret Piip meenutab, sai esimesel kursusel selgeks, et Tartu on üks mägine maa. Ikka Toomemägi, botaanikaaed, füüsikahoone, keemiahoone, Vanemuise mägi. Ja kaks järgnevat loengut ikka üksteisest võimalikult kaugel. Hiljem kujunes kodumajaks juba keemiahoone ja läks pisut

30 aastat tagasi alustamas proviisori õppetööd (1982)

rahulikumaks.

Õppejõududest on paljudel eredalt meeles Suit ja tema analüütilise keemia praktikumid.
Merle Taniloo (Maidla) meenutab: Suidi reedeti terve päeva kestev analüütilise keemia praktikum ajas hirmu peale. Ei tea siiani, mida oleksin pidanud teisiti tegema, et omadega teistele järele jõuda. Kogu tema suhtumine, karm ja morn olek ajas õuduse peale, sest enamasti oli vastus – ei ole õige, otsast peale! Ja andis uue segu. Professor Tammeorg aga soovitas: sööge kevadel iga päev üks nurmenuku leht, saate kätte oma päevase C-vitamiini vajaduse!
Liivi Bärlinil (Lelgus) on eredalt meeles, et biokeemia eksamile minnes leidis Mihkel Zilmer matrikli vahelt tema kadunud raha, mille eest pidi ta endale uued pidukingad ostma. Õppejõud aga arvas, et tegu on altkäemaksuga. Hästi on meeles ka proua Mankini füüsika loengud.

Üks toredamaid praktikume oli kindlasti 2-nädalane botaanika praktikum Viljandimaal (siis küll rajoonis) Tipul, suvel, pärast I kursust. Piret Piip meenutab, et ilmad olid ilusad. Iga päev toimusid rabas pikad matkad. Olmetingimused olid olematud, magasime madratsitel, joogivett toodi tsisterniga, pesta sai jões. Bioloogid tulid ka samasse praktikale ja nendega sai peetud sõpruskohtumine jalgpallis (võistlusvorm-öösärk).
Siinkirjutajal ja Kadril on selle praktikaga oma lugu. Olime mõlemad EÜE-s ja meil oli suur soov sinna võimalikult ruttu tagasi jõuda. Samal ajal kui teised õues palli mängisid või muidu suve nautisid, tuupisime meie kõik eesti-ja ladinakeelsed taimenimed (vist oli kolmesaja ringis) kolme päevaga pähe. Ettevõtmine õnnestus ja hääletades (nagu tol ajal kombeks) me tagasi oma malevarühmade juurde kiirustasime. Mina osa maad Hiiumaa poole mootorratta tagaistmel.

Ülikooliajast on paljutki meenutada...
Merle Taniloo: kuna meievanuste lühimälu tuhmub ja kaugmälu elavneb, siis seda kergem meenutamine tundub. Mis elu-olu poole pealt eriti ekstreemselt teisiti oli... Eks ikka lutikatest kubisev ühikatuba ja prussakarohke ühisköök. Võidu söökla samuti. Eeliseks, et see oli õhtul kümneni avatud kui hilja peale jäänud tudengil õhtul nälg peale tuli.

Kuigi me ülikooli ajal ikka põhiliselt õppisime, loengutes ja pikkades praktikumides istusime, meenuvad siiski lõbusad peod.
Kadri Rebane: Kuna kursusel oli tüdrukute ülekaal, otsustastasime ühel peol pooled meesteks maskeerida. Kui siis vuntside ja kaabudega seltskond kogunema hakkas, oli nalja palju. Olime peo jaoks selgeks õppinud seltskonnatantsude sammud ning jalakeerutamist jätkus hiliste tundideni.
Kursuse pulm koos epakatega meenub samuti. Meie pruut Piret tuli naisvõimlemise tundi, pea rulle täis. Kui keegi päris, et mis nüüd lahti, vastas Piret uhkelt, et tal on täna pulmad. Kõik soovisid muidugi südamlikult õnne, õppejõud kaasa arvatud. Ega Piret ei täpsustanud, et on kursuse pulm, mitte päris.

Viie aasta jooksul osa meist lahkus, mõned tulid juurde. 1987. aastal oli lõpetajaid 36.

Mis meist on saanud?
Oleme elanud muutuste ajastul...
Piret Piip (TÜ Kesklinna Apteek): Oleme näinud väga erinevaid aegu - Apteekide Peavalitsus ja plaanimajandus, kaubatellimisraamatud ja kauba saamine kaks korda kuus, Isamaasõja invaliidid ja teised tähtsad ninad, kes eelisjärjekorras ravimeid said. Aastaid olid kindlad hinnad, mis olid kõik peas. Liideti, lahutati, korrutati ja jagati arvelaual. Aga ka paberil korrutamine, jagamine polnud raketiteadus. Apteegis töötava proviisori põhitööks oli ja on ikka kliendiga suhtlemine ja see mulle meeldib!

Merle Taniloo: Müügisüsteemis eksisteerisid kassad, kuhu inimene pidi eraldi maksma

Kohtusime EFS suvepäevadel 2012

Kolhoosis saime tuttavaks

minema ja veel teist korda järjekorras seisma. Meenuvad inventuurid, kus iga karbike tuli läbi kopeeri paberile kirja panna. Neid pabereid sai lõpuks tohutu virn.
Minu töökäik on lihtne - pärast lõpetamist on üks ja sama apteek mulle tööd andnud kuni tänase päevani (TÜ Kesklinna Apteek). Seega karjääriredelil ronima ei ole ma kippunud. Kas kõrgusekartusest? (see vastab tõele tegelikkuses) Kauaaegne ühe apteegi eluloos osalemine on olnud minu elu üks stabiilne ja helge pool.

Maret Sihv (Rannik): Olen väga rahul, et alustasin tööd laboris (APEVAL Kontrollanalüüsi Kesklaboratoorium). Analüütiku töö oli huvitav ja kolleegid toredad. Eesti iseseisvumise ajal nägin väga lähedalt apteekide erastamist, uute apteekide teket ja seda, kuidas Ravimiametit ja uut seadusandlikku raamistikku üles ehitati. Nüüd töötan juba kümme aastat Novo Nordiski Eesti filiaalis ravimite registreerimise juhina.

Anu Kaine (Potter): pärast lõpetamist töötasin Põlva Biotehnoloogia Rakenduskeskuses ja alates 1992. aastast Nycomed Sefas (praeguse nimega Takeda Nycomed).
Tööaastad on mind õpetanud nägema ravimitootja muresid ja rõõme, suhtlema erinevate inimestega ja avastama, et inimestega töö on minu ala.

Ruth Pajusoo (Otsing): lõpetamisest tänaseni töötan endiselt Kose Apteegis. Meie apteeki iseloomustab see, et siia tullakse tööle ja nii see jääbki. Mõtleme ühtemoodi. Kokkuvõttes on puhas rõõm nii sõbralike ja toetavate kaaslastega koos töötada.

Liivi Bärlin (Lelgus): töötasin Sindi apteegis seitse aastat proviisorina, seejärel Lehtse Apteegis proviisor-juhatajana.

Kõige põnevam oli aeg, kui Lehtsest sai apteek Tapale üle toodud. Protsess kestis umbes üheksa kuud, mille ajal pidin uue rohupoe peaaegu nullist üles ehitama.
Reklaam apteegi avamise kohta sattus 1. aprilli Virumaa Teatajasse. Potensiaalsed kliendid arvasidki, et tegu on aprillinaljaga.

Siinkirjutaja ise sai suunamise Pajusi kolhoosi, kus toodeti veterinaarse otstarbega preparaati nimega DMSO. No ja selle tootmistsehhiga ma siis tegelesin. Analüüsisin ja saatsin toodangut rongiga Venemaale. Oli kolhoosil selline nutikas, parajalt absurdne äri: Venemaalt osteti tsisternidega dimeksiidi, sellele lisati meil destilleeritud vett juurde, villiti pudelitesse ja müüdi suure raha eest Venemaale tagasi. Hiljem tehti ka tootearendust - lisaks destilleeritud veele pandi juurde ka kummeliektrakti. Ja tulemus oli veel kallim.
Nüüdseks on mul Põltsamaal juba 17 aastat oma apteek.

Selline sai lühidalt meie kursuse lugu. Tänan väga neid kursusekaaslasi, kes ühiseid hetki meenutada aitasid !

Ülle Rebane (Ladev)

Ühika elu rõõmud

Nikotiinasendusravi toodete müügiks poes nõrgad argumendid

Soomes lubati nikotiinasendusravitooted kauplustesse müügile 2006. aastal. Äsjaavaldatud Helsingi Ülikooli uuring näitab, et poliitilise otsuse taga ei olnud teaduslikud põhjendused rahvatervise edendamiseks. Tollasele seadusemuudatusele seisid ägedasti vastu Soome Ravimiamet (praegune Fimea), farmaatsiaala organisatsioonid ja kohalikud omavalitsused. Lisaks ministrile toetasid muudatust kaubandusettevõtete esindajad, mitmed tervist edendavad ühingud ja tarbijate ühendused.

Nüüd on selgunud, et nikotiinasendusravitoodete müügi liberaliseerimine väljaspoole apteeke ei ole rahva tervise edendamisele kaasa aidanud. Muudatuse järgselt on nikotiinasendusravi toodete müük küll oluliselt kasvanud, kuid suitsetamine on vähenenud meestel ainult 1 % ja naistel 2 % võrra. Seadusemuudatus mõjutas negatiivselt ka apteekides tehtavat suitsetamise võõrutustegevust. Veel 2000-ndate aastate alguses oli see apteekides üheks oluliseks rahvatervist edendavaks tegevuseks.

Allikas: Erja Elo. Nikotiinikorvikkeet kauppoihin hatarin perustein. Apteekkari 5/12, lk 11.

Oulu apteegid röövidelaine ohvriks

Käesoleval kevadel on Soomes Oulu piirkonnas lühikese ajavahemiku jooksul röövitud nelja apteeki ning ühte apteeki sisse murtud.
Keskkriminaalpolitsei sõnul on selle põhjuseks aasta alguses toimunud narkootikumide konfiskeerimised ja narkodiilerite arreteerimised. Oulu piirkonnas on puudus amfetamiinist ja Subutexist.
Teiseks põhjuseks on organiseeritud kuritegevuse suurenemine ning müüjate võlad. Mõnesajaeurone võlg kasvab nädalaga mitmekordseks ja see sunnib röövima. Kuigi röövist saadu võlga ei kata, annab see võlgnikule veidigi lisaaega.

Politsei sõnul on apteeke päris kerge röövida ning kurjategijad karistust ei karda. Näiteks terariista või mängupüstoliga tehtud röövi puhul saadakse kõige halvemal juhul 1-2-aastane vangistus.
Kõige paremini on röövide vastu kindlustatud vilkas kaubanduspiirkonnas asuvad apteegid kus lisaks alarmnuppudele on väljas ka valvekaamerad.
Politsei sõnul on röövi puhul kõige olulisem apteegipersonali turvalisus. Tuleb teha seda, mida kästakse ega tule hakata “soleerima”. Apteegis peab olema tagavaraväljapääs mida mööda põgeneda, kui olukord tõesti halvaks muutub.

Allikas: Erja Elo. Apteekkien rüöstöaalto Oulussa. Apteekkari 6 / 12, lk 8-9.

Uut teavet omega-3 südametoimest

Värske Hollandi uuring näitas omega-3-rasvhapete positiivset mõju südamehaiguste sekundaarpreventsioonil.
Neil uuringualustel kes ei kasutanud statiinravi, vähendasid omega-3-rasvhapped südamehaiguste esinemisjuhte poole võrra. Samas ei olnud omega-3-rasvhapete kasutamisest kasu statiinraviga patsientidel.

Uurijad kaaluvad, kas võiks omega-3-rasvhapete kasutamisest südamehaiguste ennetamisel enam kasu olla kui statiinravist.
Uuringus osalenud manustasid iga päev omega-3-rasvhappeid, mis koosnesid 400 mg-st kalaõlist ja 2 grammist alfalinoleenhappsest. Uuuringus osales 4000 südameinfarkti läbipõdenud patsienti.

Allikas: Uutta tietoa omega-3:n südanvaikutuksista. Apteekkari 5/12, lk 29

Prov. Illar Johannes Lipson
in memoriam

04.01.1920 - 03.07.2012

Käesoleva aasta 3. juulil suri Kanadas, Torontos 92 aasta vanuses prov. Illar Johannes Lipson.

Prov. Illar Johannes Lipson sündis 4. jaanuaril 1920. aastal Pärnus. Tema isa, proviisor Davet Lipson (s. 1883), oli 1920-ndate aastate alguses Eesti sõjaväe apteegikesklao juhataja.

1925. aastal avas prov. Davet Lipson Pärnu Ülejõe apteegi. Pere elas Pärnus Janseni tänavas, kuhu pärast isa surma 1928. aastal koliti ka apteek.
Apteeki jäi majandama Illar Lipsoni ema, kes palkas selleks juhataja.

Olles maast madalast apteegielu sees, oli see ilmselt ka loomulik ja paratamatu otsus, et pärast Pärnu linna Poeglaste Gümnaasiumi lõpetamist 1938. aastal asus Illar Lipson õppima Tartu Ülikoolis farmaatsiat.
Vaatamata peagi saabunud segastele ja pöördelistele aegadele jätkus tal järjekindlust ülikool 1943. aastal rohuteadlasena lõpetada.

Aga kutsealast tööd tal oma apteegis teha ei õnnestunudki, sest kohe pärast ülikooli lõpetamist kutsuti ta sõjaväkke.
II maailmasõjas teenis prov. Illar Lipson Eesti Diviisi kooseisus Diviisi apteegi juhatajana, hiljem, pärast apteegi likvideerimist, korraldas ta haavatute transporti.

Pärast Saksamaa kapituleerumist sattus sõjavangi, kus jätkas ustavalt ametikohustuste täitmist ja pääses koos hoolealuste haavatutega lääneliitlaste tsooni.

Edasi viis elutee Illar Lipsoni sarnaselt paljude eestlastega - esmalt Inglismaale ja seejärel Kanadasse.
Ilma piisava keeleoskuse ja Kanadas kehtiva rohuteadlase diplomita tuli tal näha hulk vaeva, et asuda tööle apteekri erialal. Selleks lõpetas ta muu töö kõrvalt uuesti ülikooli ja sooritas vajalikud apteekri kutseeksamid.

Omandades teist korda proviisori kutse, asus ta tööle Toronto Ülikooli Sunnybrook-i haigla apteeki, kus töötas üle 30 aasta ja saavutas kolleegide hulgas suure lugupidamise.

Prov Illar Lipson osales aktiivselt Toronto eestlaste tegevuses. Eesti vabanemisel Nõukogude okupatsioonist toetas ta erialaliselt Eesti Haiglaapteekrite Seltsi tegevust ja korraldas ühele eesti proviisorile aastatel 1992-1993 ühe aasta pikkuse täiendõppe kursuse Toronto Ülikooli Sunnybrook-i haigla apteegis, tasudes isiklikult kõik sellega seotud kulud.

Tema tegevus lihtsustas hiljem Eesti Haiglaapteekrite Seltsi tegevuse alustamist ja seltsi liikmete täiendõppe korraldamist.

Akadeemiliselt kuulus prov. Illar Lipson korporatsiooni Fraternitas Liviensis. Tema külalislahke kodu oli pikkade aastate jooksul korporatsiooni Kanada koondise liikmete kogunemiskohaks Torontos.

2008. aasta veebruaris annetas vabariigi president prov. Illar Johannes Lipsonile Eesti Punase Risti IV klassi teenetemärgi.

Prov. Illar Johannes Lipsonit jäävad mälestama abikaasa Hilda Kanadas, sugulased Eestis, Sunnybrook-i haiglaapteegi personal, Eesti Haiglaapteekrite Selts ja korp! Fraternitas Liviensis.

Prov. Jaak Koppel